

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Galaciabokrä Gálatas

Pablo kákwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti nünanka kä keta-
reketare temen kä Galaciate ye die mikakäre. Bäsi nitre tödekaka Jesu-
bti Galaciabo jökrä abko ñakare israelitare, aiseite niaratre ngämi
tödeke Jesubti, känenkri ñan nämane Kukwe Biani Ngöbökwe Moisé-
ye mike täte. Pablo nikani kukwe kuin Jesubtä mike gare kä ye kánti
angwane, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä täte abko ni ñan
rabadre dianintari abko Pablokwe diribare ietre.

Akwa niara nikanina, abti nitre israelita nükani ruäre Galacia yete
nitre tödekaka Jesubti ngätäite abko namani dirire blo nitre tödekaka
Jesubti ngökakäre. Nitre Galaciabo kákwe tödekadre Jesubti aibe
köböire ñan rabadre dianintari metre, aiseite Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye, ye abko mikadre täte arato kwetre abko namani dirire ietre.
Ye ngäniene Pablokwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre
moke, ñobtä ñan angwane ni tödekaka Jesubti ruäre kákwe dirikätre
blo kukwei mikani ütiäte jae. Pablo abko ñakare Jesu kukwei ngwian-
ka era metre, ñobtä ñan angwane ñan nämane Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye mike ütiäte abko nitre dirikätre blo nämane niere Pablo rüere.

Jesukristo ara jire kákwe Pablo káräbare sribikäre ja kukwei
ngwianka kwrere abko Pablokwe mikani gare ietre. Erere arato, töde-
ka Jesubti aibe köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere amne tä ni
kaen ngäbti abko Pablokwe niebare amne, ñan Kukwe Biani Ngöbö-
kwe Moiséye mikabtä täte abko Ngöböta ni dentari, akwa ja moto kuin
aibehti Ngöböta ni dentari nünakäre Ngöbö Üai köböire abko Pablota
mike gare tärä nebtä.

Pablota köbö ngwentari

1 1 Ti Pablo, ti ne abko Jesu-
kristo kukwei ngwianka,
akwa ñan ni mdakwe ti juani sri-
bi ne nuene amne ñan ni mda-
kwe ti mikamna sribi ne nuene,
akwa Jesukristo ara jire kákwe ti
mikani ja kukwei ngwianka

amne, Ngöbö Jesu Rün kwe
kákwe Jesu mikaninta nire abko
kákwe ti mikani Jesu kukwei
ngwianka arato. 2 Mun gätäkä
Jesu kábti tä kä Galaciate, ye
kräke tita köbö kuin juen, ti mrä-
kä tödekaka Jesubti tä nete tibe
ben gwaire. 3 Ngöbö ni Rün
nikwe amne Jesukristo ni

Dänkien kákwe ja moto mika
kuin munkrä amne mun mika
nüne jame kwetre, ie ti tö.
4 Jesukristo kákwe ja mikani
müre ketare ni ngite kukwe kä-
mekäme nuenbtä ye diankakäre
nibtä. Erere arato, kukwe jökrä
tä mikanintbe Ngöbö rüere mta-
re, ye ngäniene ni rabadre dia-
nintari, abkokäre Jesukristo
kákwe ja mikani müre ketadre,
Ngöbö ni Rün nikwe tö namani
ye kwrere. 5 iNe aiseite Ngöbö
raba käikitaninkä kärekäre!
Abko kore se. Amen.

Kukwe kuin Jesubtä ñakare jire mda

6 Kristo krütani ni kräke, ye
köböire Ngöbökwe ja moto
mikani kuin munkrä, kákwe
mun káräbare jakrä, ye abko
kukwe kuin Ngöbökwe era
metre. Akwa nitre ni ngökaka
nükani mun kánti amne, kukwe
mdara jire bäri kuin tätre dirire
abko mun kite kaen ngäbti mta-
re. Abtä Ngöbö mun káräkä
abko mun kite gibiekäta jötrö
ngwarbe, yebtä abko ti töi ñan
tä nebe krütare mda. 7 Akwa
kukwe kuin era metre abko
ñakare jire mda. Akwa ni mdara
jire tä mun töi kwite ngwarbe
kwäräkwärä kukwe kuin Ngöbö-
kwe Kristobtä rüere amne, tö
kukwe kuin Kristobtä kwitai bä
jene mun okwäte. 8 Akwa ku-
kwe kuin Jesukristobtä diribare
nunkwe munye, yebti ta ni mda
ya, angele Ngöbökwe kä käinbti
ya o ti ne ara jire ya abko jata
kukwe mdara jire kuin niere,

yebtä abko Ngöbökwe ngürün
mika kärekäre näre. 9 Tikwe
kukwe niebare käne abko erere
ti bike niereta abko krörö: Ku-
kwe kuin Jesubtä kanina ngäbti
munkwe, yebti ni mdara jire jata
blite kukwe kuin mdara jire btä
angwane, Ngöbökwe ngürün
mika kärekäre btä, rabadre Ngö-
bö bäre mento kä ja tare nikakrä
kánti kärekäre abko tita niere
kore.

10 iTita blite tare kore munbe
ni mda mda moto mikakäre nuä-
re jakrä, munta nütüre ya o ni
mda mdakwe ti mikadre ütiäte,
munta nütüre ya? iO Ngöbökwe
ti mikadre ütiäte sribi tikwe
nebtä abko jiehti tita nakwen,
munta nütüre ya? Ñakare. Ti tö
rabadre ni mda mda moto mikai
nuäre jakrä, ye ngwane ti ñan
rabadre sribire Kristokrä.

Ngöbö aibe kákwe Pablo mikani sribire

11 Ti mräkätre tikwe, kukwe
rabadre gare munye, ie ti tö
abko krörö: Kukwe kuin Jesubtä
mikani gare tikwe munye, ye
abko ñan kukwe mikanintbe ni
kä nebtäkwe. 12 Erere arato,
kukwe kuin Jesubtä ye ñan ni
mdakwe niebare tie amne ñan
tikwe ja töitkani btä ni mda
mdabe, akwa Jesukristo ara jire
kákwe mikani gare au tie abko
rabadre gare bäri munye, ie ti tö.

13 Ti mräkätre, nitre israelita
ye ngätäite ti ne töi nämane ño
kena ye abko kädrie nämane
krörö mun okwäbti ruen tie:
Nitre Ngöbökwe tä gätäre Jesu

käbti, ye rüere ti nāma niken kisere mikakäre ja tare nike kri. Bāri ti tö rababa gainkā jökrä. **14** Mdakäre abko, ti mräkätäre israelita ti näire, ye kräke ti nāma Ngöbö mike täte bāri metre, aisete ti mika nāma bāri ütiäte nitre israelita krikrikwe, ñobtä ñan angwane ti mräkätäre kirakira kākwe kukwe ükaninte nuendre nie Ngöbö mikakäre täte, ye abko ti nāma mike täte bāri metre jökrä.

15-16 Akwa ti ngāmi dārere, kānenkri Ngöbökwē ti dianinkā jenena jakrä. Erere arato, kā nāmane nuäre Ngöböbtä ja Odei mike gare tie angwane, Ngöbökwē ja Odei mikani gare tie, kākwe ti kārābare tödeke bti. Mdakäre abko, nitre ñakare israelitare, ngätäite ti rikadre kukwe kuin Jesubtä niere, abkokäre Ngöbökwē ja Odei mikani gare tie. Ngöbökwē ti kārābare kore, ye ngwane tikwe ja di kārāba ñakare ni mda mdaye. **17** Erere arato, nitre Jesu kukwei ngwianka bāri kānekāne tikrä abko ben ti janama ja tuen ñakare Jerusalén, akwa tikwe tödekaba Jesubti, bti jötrö ngwarbe ti rikaba jirekābe kā Arabiate. Yebti ti jatabata juta Damascote.

18 Abti kā rikabara komā ta angwane, ti rikaba Jerusalén ja tuakäre Pedrobe. Ye kanti ti rababa köb jätäbti köbörikebe. **19** Akwa Jerusalén yete abko, ni Dänkien etba Santiago aibe ben tikwe ja tuaba mda, akwa ni mda mda Jesu kukwei ngwianka abko tikwe tuaba ñakare jire mda.

20 Ti mräkätäre, Ngöbö okwäbti tita tärä tike munye ne abko kukwe era erere tita tike. **21** Yebti ti rikaba mda kā Siriate amne Ciliciate. **22** Ye ngwane, ja mräkätäre gätäkā Kristo käbti kā Judeate abko ie ti gare ñakare era metre. **23** Angwane blita nāmane tibtä aibe nāmane gare ietre abko krörö: Ni ye nāmane näin kisere ni jiebtä ni mikakäre ja tare nike, ni ye abko tä näin kukwe kuin Jesubtä mike gare mtare abko kukwei nuani kwetre tibtä. **24** Abtä Ngöbö käikitaninkä kwetre tibtä.

Jesu kukwei ngwianka mda mda kākwe Pablo kani ngäbti kuin

2 **1** Yebti kā rikabata kwä jätäbti kobkä ta angwane, ti rikabata Bernabébe Jerusalén. Angwane ti rikaba Tito ngwana jabe arato. **2** Ti rikadre abko Ngöbökwē mikaba gare tie, aise te ti rikaba. Ti rababa yete angwane, nitre ñakare israelitare, ngätäite ti nāmane sribire ño kukwe kuin Jesubtä mikakäre gare, ye abko tikwe nieba kaibe nitre nāmane tuen ütiäte krikri nitre tödekaka Jesubti yeye. Sribi nuenbare tikwe amne sribi nuenta tikwe, ye abko nane ti nāmane sribire ngwarbe abko jürä nāmane tibtä, aisete nitre ütiäte krikri ye nāmane töbike ño sribi tikwebtä abko ti tö rababa gai era metre, abkokäre tikwe gätäba kaibe bentre.

3 Akwa ye ngwane abko, Tito nāmane näin tibe. Tito abko ni

ñakare israelitare. Niara ni griegore, aisete ñäräkrä ñakare kwatabtä. Akwa nitre ütiäte krikri ye kākwe ñan ja ñäräkrä mikamna jire ja kwatabtä ie. **4** Ye abko, nun abko nenante tikaninte Kristo Jesu köböire, aisete ñäräkrä nun kwatabtä abko ñakare ütiäte rabakäre ketetibe juta Ngöbökwēbe. Akwa nun ne ngätäite abko ja mräkätäre ruäre nāmane bike tödekaka Kristo Jesubti kwrere abko nükani tiebe nun ngätäite, nunta töbike ño ñäräkrä kwatabtä yebtä gain jakrä. Niaratre ye abko tö namani nun mikaita Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye ye miketa täte, abkokäre nükani tiebe nun ngätäite. **5** Akwa kukwe kuin era metre Jesukristobtä rabadre kärekwäre munbtä, abkokäre nunkwe ñan ja tuametreba töi kwitadre jire chi ja mräkätäre yeye.

6 Akwa nitre tuen ütiäte krikri nitre tödekaka Jesubti mda mdaye, ben tikwe blitaba sribi tikwebtä angwane, rababa tuen dbe ietre, aisete kukwe mdara jire nuemna ñakare kwetre tie. Akwa nitre tuen ütiäte krikri, ye nāmane sribire nirebe, yebtä tita töbikē ñakare krübäte dikaro, ñobtä ñan angwane Ngöbö ngwärekwē ni ja kwrere jökrä. **7** Angwane Ngöbökwē Pedro mikani kukwe kuin Jesubtä mikaka gare nitre israelitaye, ye kwrere Ngöbö ara jire kākwe ti mikani kukwe kuin Jesubtä mikaka gare nitre ñakare israelitare yeye, ye abko rükaba gare nitre tuen ütiäte krikriye, **8** ñobtä ñan angwane Ngöbö

kākwe Pedro mikani Jesu kukwei ngwianka nitre israelitaye, kā namani sribire Pedro köböire amne, Ngöbö ye arabe kākwe ti mikani kukwe kuin Jesubtä ngwianka nitre ñakare israelitare yeye kätä sribire ti köböire arato. **9** Ngöbö ara jire kākwe ti mikani kukwe kuin Jesubtä ngwianka amne, ti rabadre sribi nuene kuin, abkokäre Ngöbökwē ja moto mikani kuin tikrä abko rükaba gare Santiagoye, Pedroye amne Juanye. Ye mden kisete, nun kaba ngäbti kwetre sribi muko jakwe kwrere, kākwe kise ngökaba Bernabéye amne tie, kukwe dirita tikwe abko kukwe metre mikakäre gare. Niaratre nimä ye abko ürä dite dite kätä nūnenkā dite ju ketatekrä krö ye kwrere nāmane nitre tödekaka Jesubti ngätäite amne, nun rikadre kukwe kuin Jesubtä ngwana nitre ñakare israelitare yeye amne niaratre nimä abko rikadre nitre israelita ngätäite abko rababa dbe kräke. **10** Akwa nitre bobre bobre abko nunkwe ngwandre töre jae, kākwe die mikadre, aibe nieba kwetre nunye. Ye erere ti tö rababara nuein arato.

Pablokwē Pedro töi diani

11 Akwa bati gätä yebti Pedro janama juta Antioquiate, ti nāma sribire ye kanti angwane, kukwe ñan nuendre abko erere rababa nuene. Abtä tikwe ñäkāba metre gwärere kukwe krörö btä ie: **12** Nitre ñakare israelitare tödekaka Jesubti ñäräkrä ñakare

kwatabtä abko ben Pedro rababa mröre jame ketetibe. Yebti ni ruäre juani Santiagokwe rükaba nun ngätäite yete. Nitre ye rükaba angwane, Pedro rababa ja denkä jenena amne ñan rababa mröre mda nitre ñakare israelitare yebe, ñobtä ñan angwane ni ruäre nämane niere krörö: Ni brare brare ñakare israelitare tödekaka Jesubti ye ngämi ñäräkrä mike ja kwatabtä, känenkri Ngöbökwe ñan kadre ngäbti era metre. Ye mden kisete, ni ye kwrere abko ben nitre israelita käkwe ñan ja getadre abko ni ruäre nämane niere. Akwa nane nitre nukani ye käkwe ñäkädre rüere mröbtä ketetibe nitre ñakare israelitare ñäräkrä ñakare kwatabtä ben abko jürä rababa Pedrobtä. 13 Pedro rababa kukwe nuene blo kore abko köböite nitre israelita mda mda tödekaka Jesubti Antioquiabo ye ie kukwe nuen nämä Pedrokwe, ye rükabtiba arato. Pedro rababa biketa kore, ye abko Bernabé käkwe ja ngwianbata nain ie siba arato.

14 Angwane kukwe kuin era metre Jesubtä käta nünamna ño, ye kwrere Pedro rababa nüne ñakare ti okwäbti. Angwane nitre tödekaka Jesubti ngwärekre jökrä tikwe ñäkäba krörö ie: Ma abko israelita akwa, nitre reketa-ka Santiagokri ngämi nuke nete, känenkri makwe ñan nünabare ni israelita kwrere, kä nämane mröre nitre ñakare israelitare tödekaka Jesubti ben gwaire. iYe ñobtä abko nitre ñakare

israelitare abko ma tö mikai nüne nitre israelita kwrere mtare se, käta ja denkä jenena niaratrebtä mento! 15 Ma btä ti, ni abko israelita, ye erere ni därebare amne ni abko ñakare kukwe kämekäme nuenkä ni ñakare israelitare kwrere abko ni israelita tä niere jabtä. 16 Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye mikabtä täte Ngöbökwe ñan ni israelita mikadre metre ja ngwärekre, ye garera nie, akwa tödekabtä Jesukristobti aibe köböire ni ngite ñakare mda abko Ngöböta niere nibtä amne tä ni kaen ngäbti abko garera nie. Ye mdenbtä abko, ni ngite ñakare mda abko Ngöbökwe niedre nibtä amne ni kadre ngäbti kwe, abkokäre ni israelita ne ara jire käta tödeke Jesukristobti. Nita tödeke kwatibe Jesukristobti ye abko bäri kuin, amne ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä täte ni ngite ñakare mda Ngöböta niere nibtä amne tä ni kaen ngäbti, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte ni ñakare jire iti abko ie Ngöbökwe niedi: Ma ngite ñakare mda, niedi kwe, bti kadi ngäbti kwe.

17 Ne aisete tödeka Kristobti, ye aibe köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere nibtä, abkobti nita tödeke, ye ngwane ti amne nitre israelita jire jökrä ngite arato Ngöbö ngwärekre nitre ñakare israelitare kwrere abko tä nuke gare tie. iNebtä abko Kristo käta nitre israelita mike kukwe kämekäme nuene

niedre ya? iÑakare jire! 18 Ye ñobtä ñan angwane tikwe nünabare käme Ngöbö rüere amne ti töi nämane Ngöbö rüere ye tikwe mikadre temen, bti ti arabe rikadre kaen ngäbtita, ye ngwane ti ne ara jire käta ja miketa ngite. Ye kwrere Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye tikwe mikadre temen tödekakäre Jesubti, akwa ja töi jenbti ti rikadreta Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye kaen ngäbtita ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre, ye ngwane ti ne ara jire käta ja miketa ngite. Nan Kristo käta ti mike ngite, 19 ñobtä ñan angwane tita ngite Ngöbö ngwärekre abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye käkwe mikani gare tie. Abtä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye tikwe mikani temen tödekakäre Kristobti, ti rabadre nüne Ngöbökrä abkokäre. 20 Kristo müre ketani krusobtä, ben gwaire ti krütani, aisete mtare tita nüne ñakare au jakrä ja töi jenbti akwa, Kristo tä nüne tibtä amne tä ti jie ngwena. Tita nüne ja ngrabare nebti mtare, akwa tita nüne tödekare kwärä Ngöbö Odeibti. Niara käkwe ti ara jire tarebare amne ja biani müre ketadre kwe tikrä. 21 Ngöbökwe ja moto mikani kuin kore tikrä, ye abko ti ñan tö mikai ngwarbe, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte ni ngite ñakare mda Ngöbökwe niedre nibtä amne ni kadre ngäbti kwe, ye ngwane Kristo krütani nikrä rabadre ngwarbe, ütiäte ñakare.

Tödekabtä Jesubti Ngöböta ni dentari

3 1 iMun Galaciabo, mun abko töi ñakare dikaro! Nunkwe kukwe diribare munye angwane, Jesukristo müre ketani krusobtä abko nunkwe mikaba gare metre ta mun okwäbti. iYe ñobtä abko munkwe ja ngökamna ni mdaye? 2 Munta töbiketa bä jene, yebtä ti tö kukwe ngwaintari krörö munye: iKukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte Ngöbö Üai nukani nüne munbtä ya? o iKukwe nuani munkwe Kristobtä angwane, munkwe tödekani kwatibe bti abko köböire Ngöbö Üai nukani nüne munbtä ya? Ye niere tie munkwe. 3 Mun töi ñakare dikaro ya ño amarebti munkwe tödekani krire Jesubti angwane, mun namanina nüne Ngöbö Üai köböire abti mtare mun tö nünainta ja di jenbti, kä tö Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikaita täte ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre ye. 4 Munkwe tödekani Jesubti angwane, kukwe nakaninkä bätäkä ngwarbe munbtä, iye abko ütiäte ñakare munta nütüre ya? Munkwe ja tare nikani tödekabtä Jesubti, ye abko ñakare ngwarbe raba ruen tie. 5 Mdakäre abko, Ngöböta ja Üai bien munye amne tä sribi kri ñan tuabare nuene mun ngätäite angwane, iñobtä tä nuene? Ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä täte abko köböire Ngöböta sribi ye nuene, akwa kukwe kuin

Jesubtä niebare munye angwane, munkwe tödekani Jesubti, ye aibebtä Ngöböta sribi nuene kore mun ngätäite.

6 Munkwe tödekani Jesubti, ye kwrere Abraham kākwe tödekani Ngöböbti abko köböire nia-ra ngite ñakare mda Ngöbökwie niebare btä amne kani ngäbti kwe. **7** Ye mden kisete, nitre israelita kätä ja Abraham mräkä niere, ñobtä ñan angwane Abrahamkwe Ngöbö mikani täte metre nieta kwetre. Akwa era metre, Ngöbö ngwärecri, nire nire tä tödeke Ngöböbti Abraham kwrere, ye abko Abraham mräkä era metre raba gare munye, **8** ñobtä ñan angwane kä ne ngwane nitre ñakare israelitare mun kwrere kākwe tödekadi Jesubti angwane, niaratre ngite ñakare mda Ngöbökwie niedi btä amne kadi ngäbti kwe, ye nämä-nena gare kira Ngöböye, aiseté kukwe kuin ni jökrä kräke, ye abko Ngöbökwie niebare käne Abrahamye kira abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

Ni kä jökräbti, ie tikwe ja di biandi ma köböire,

Génésis 12.3

niebare Ngöbökwie Abrahamye. **9** Ne aiseté Abrahamkwe tödekani Ngöböbti, ye kwrere abko nire nire tä tödeke Jesubti, ie Ngöböta ja di bien Abraham ben gwaire.

10 Akwa Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye, ye nire nire tä mike täte ja mikakäre metre Ngöbö ngwärecri, yebtä abko ngürünta nebe, ñobtä ñan

angwane Ngöbö Kukwei kätä niere krörö:

Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye, ye nire nire kākwe ñan mikadre täte kuin jökrä ja täritäri kärekräre abkobtä ngürün raba mikani,

Deuteronomio 27.26

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä. **11** Ye mden kisete, Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye ye mikabtä täte ni ñakare jire iti abko tä nebe metre Ngöbö ngwärecri ye abko gare kuin nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei kätä niere krörö:

Tödeka kwatibe Ngöböbti, ye köböire ni ngite ñakare mda nieta Ngöbökwie. Ni ye aibe kākwe nünandi Ngöböbe

Habacuc 2.4

abko tä tikani kore. **12** Akwa Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye ye abko ñan tä ni mike tödeke Ngöböbti, aiseté Ngöbö Kukwei kätä niere krörö:

Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye, ye nirekwe mikadre täte jire jökrä abko köböire nünandi kwe,

Levítico 18.5

abko tä tikani kore. **13** Ye abko, Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye, ye ni ñan raba mike täte jire jökrä, abtä Ngöbökwie ngürün mikadre nibtä, akwa ngürün ñan rabadre kärekräre nibtä, abko-käre Kristo krütani krusobtä, ye köböire ni kökanintarita kwe Ngöbökrä ngürün ye ngäniene abko gare nie, ñobtä ñan

angwane Ngöbö Kukweita niere krörö:

Ni jökrä jākätä kribtä käin btä Ngöböta ngürün mike, *Deuteronomio 21.23* nieta Ngöbö Kukweibtä. **14** Nitre ñakare israelitare abko ie Ngöbökwie ja di biandi abko Ngöbökwie köböi mikani Abrahamye, ye rükadre niaratre kisete Kristo Jesu köböire, abkokäre ni kökanintarita kwe Ngöbökrä. Erere arato, nikwe tödekadre Jesubti angwane, Ngöbökwie ja Üai juandre nüne nibtä, niarakwe köböi mikani Abrahamye ye rabadre bare, abkokäre Kristokwe ni kökanintarita Ngöbökrä.

Pablota kukwe bä mike

15 Ye abko ti mräkäre, ni ngätäite nita kukwe ükete ño jabe kwärikwäri, yebtä ti bike kukwe bä mike krörö mda munye: Ni iti tä kukwe ükete jabe kwärikwäri ni mdabe angwane, kukwe ükateta kwe, yebtä tä ja käi tike ja kukwei mikakäre täte. Yebti kukwe ükateta kwe ye abko ni ñan raba kukwe ye denkä mikakäre ngwarbe amne ñan ni raba kukwe mdara jire tike kukwe ye kwitakäre arato. **16** Ye kwrere Ngöbökwie kukwe ükaninte Abrahambe amne Abraham bkünbe. Tärä ye kanti, Ngöbö Kukwei ñan tä blite ni kwatibtä, akwa tä blite ni itibe btä, kätä niere krörö: “ma bkünye”. Abraham bkün niebare Ngöbökwie Abrahamye, ye abko Kristo ara btä blitabare kore kwe. **17** Tita kukwe niere ye abko krörö:

Ngöbökwie kukwe ükaninte Abrahambe, ye abko ükaninte era metre kwe mikakäre täte. Yebti kä nikanina sientö kräbkä bti kwä grebti kwä jätä (430) ta angwane, Ngöbökwie ja Kukwei Biani Moiséye, akwa Ngöbökwie kukwe ükaninte käne Abrahambe, ye abko Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye ye ñan raba denkä jire mento mikakäre ngwarbe, ñobtä ñan angwane kukweta ükaninte täte, ye abko ni ñan raba kukwe ye kwite, tikwe nini ye kwrere. **18** Ne aiseté, Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye, ye nikwe mikadre täte abko ütiäre Ngöbökwie ja di biandre nie, ye ngwane kukwe ükaninte Ngöbökwie Abrahambe ye rabadre ngwarbe, ütiäre ñakare mda. Akwa Ngöbökwie ja di biandre nie abko ükaninte kwe Abrahambe, ye abko biandre ngwarbe nie ja moto kuinbti niebare kwe Abrahamye. **19** ¿Angwane Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye abko drekäre biani kwe? Ni jökrä ngite Ngöbö ngwärecri, ye rabadre gare metre nie, abkokäre Ngöbökwie ja kukwei biani Moiséye. Ne aiseté Abraham bkün köböi mikani ie Ngöbökwie, ye ngämi nüke, känenkri Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye ye nämäni ütiäre. Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye, ye abko angeletre Ngöbökwie nükani niere amne Moisés ye abko kākwe kukwe ye kani ngäbti nitre israelita mda mda kräke. **20** Akwa ni itibe tä kukwe ükete ni mdabe, ye ngwane ni ñakare blitaka ni

nibu kräke kwärikwäri, aiseite Ngöbö itibe ara jire kākwe kukwe ūkaninte au Abrahambe.

21 Ne aiseite, ¿Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye abko tā rüre kukwe ūkaninte kwe Abrahambe ye rüre ya? ¡Ñakare jire chi! ñobtä ñan angwane nane Ngöbökwé kukwe biandre nuene nie, ye mikabtä täte abko ütiäre nikwe nūnandre kärekäre, ye ngwane kukwe ye mikabtä täte abko ütiäre ni ngite ñakare mda Ngöbökwé niedre nibtä arato. **22** Akwa ñakare kore, ñobtä ñan angwane ni ngite kã teri abko di ñakare ja tiketeta au, ye kwrere ni jökrä kã nebtä tä ngite kukwe kãme ngoto täni, aiseite di ñakare ja tikatekrä au. Akwa nikwe tödekadre Jesukristobti rabakäre dianintari amne rabakäre tikaninte, ye ngwane Ngöbökwé ja di biandre ni jökräye abko köböi mikani kwe Abrahamye, ye biandre kwe ni jökrä tödekaka Jesubtiye, abkokäre ni jökrä tä ngite kukwe kãme ngoto täni.

23 Kãne Kristo ngämi nūke tödekakrä nie, kãnenkri bäsi Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye nãmane ni ni ngite ngibiabtikä kwrere ni kräke. Akwa Kristo nūkani angwane, ñan nãmane ni ngibiarebti ni ngite kwrere mda. **24** Erere arato, ni klaboré mikata ngäbäkre ngibiare amne tōi den, ye kwrere jire Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye nãmane ni kräke, ni jie ngwiankäre Kristoye, nikwe tödekadre Kristobti angwane, Ngöbö rabadre ni ngite denkä mento nibtä abkokäre.

25 Akwa mtare Kristo tödekakrä nikwe nūkanina, aiseite mtare Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye tä ñakare ni ngibiabtikä mda, **26** ñobtä ñan angwane tödekabtä Kristo Jesubti mun jökrä nena Ngöbö ngäbriänkäre, **27** ñobtä ñan angwane mun namani ngökani ñöte angwane, Ngöbökwé mun mikanina ketetibe Kristobe. **28** Ne aiseite ma abko ni israelita ya, ñakare ya; ni klaboré ya, ñakare ya; ni brare ya o ni merire ya—ye abko ñakare ütiäre Ngöbö ngwärekre, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé mun jökrä mikani ni itibe kwrere amne munta ketetibe jökrä Kristo Jesu ben gwaire. **29** Mun abko Kristokwe, aiseite mun Abraham bkūntre amne Ngöbökwé ja di biandi Abrahamye amne bkūnye niebare kwe ie, ye abko mun nena bkāne siba arato.

4 **1** Yebtä abko, ti tö kukwe mda bã mikai munye abko krörö: Ngäbäkre kiakia abko kräke jändrän rünkwe tä neme jökrä. Akwa ngäbäkre ngämi ünän, kãnenkri niara tö rabadre dre dre nuein jändrän yebtä abko ñan raba nuene, aiseite tä neme ni klaboré kwrere. **2** Rün tä kãi kite kãne, ye kwrere kã ngämi nūke ie, ye kãnenkri rünta ni ruäre mikete niara ngibiare amne jändrän kwekwe ngibiarebti kräke. Ni ye abko ngäbäkre kākwe kukwe mikadre täte. **3** Ye kwrere arato, kukwe nãmane nakenkä nibtä abko krörö: Ngöbö ngämi Jesu juen kã nebtä nikrä, kãnenkri Kukwe Biani

Ngöbökwé Moiséye ye Ngöbökwé mikani ni ngibiare ngäbäkre ngibiakä kwrere amne ni nãmane nūne ni klaboré kwrere. **4** Akwa kã kuin era metre niara Odei juankrä abko kãi kitani Ngöbökwé, ye erere nūkani angwane, Ngöbökwé juani. Niara nūkani däremerikwe amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye nūkani mike täte jökrä ni mda mda kwrere, **5** nitre israelita Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mikaka täte ye kökatarikäreta Ngöbökrä, Ngöbö rabadre ni mike ja ngobore jen kwe abkokäre. **6** Mtare mun tödekaka Jesubti nena Ngöbö ngäbriänkäre, aiseite Ngöbökwé ja Odei Ūai juani nūne nibtä amne niara Ūai tä nibtä, ye mden kãta ngrente krörö Ngöböye: ¡Abba, Tata! **7** Ne aiseite mtare mun ñakare ni klaboré kwrere mda, akwa mun abko nena Ngöbö ngäbriänkäre, aiseite jändrän tä Ngöbökwé niara ngäbriänkäre kräke, ye abko mun rabadri bkāne arato.

Pablota töbike kri nitre Galaciabobtä

8 Mdakäre abko, kãne mun ngämi tödeke Jesubti, kãnenkri Ngöbö gare ñakare munye angwane, mun nãmane jändrän ngwarbe mike ngöböre jae amne mun nãmane ni klaboré kwrere kräke. **9** Akwa mtare Ngöbö era metre nena gare munye—o ti bike niere krörö jirekãbe, Ngöbökwé mun kãrãbare jakrä, aiseite mun nena gare Ngöböye mta—aiseite ¿ye ñobtä abko ūai

kãme ngwarbe di ñakare ye ngoto täni mun tö ja mikaita klaboré, **10** amarebti munta köbö ütiäre köbö jadükakrä kwrere mike ütiäre jae ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre? Erere arato, ise ñobtä amarebti munta sö ngidien, kã ruäre ütiäre amne kã kwatire kwatire mike ütiäre ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre! **11** Yebtä abko nane tikwe ngoto nikani ngwarbe sribire mun ngätäite tä nebe ruen tie, aiseite kã jürä kri tibtä mtare.

12 Ti mräkäre, ti tö kukwe krörö ribei kisere munye: Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye ti nãmane mike täte jökrä ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre, akwa ye kwrere tita mike ütiäre ñakare mtare, kākwe ja mikani mun ñakare israelitare kwrere. Ye kwrere arato, munkwe ja mikadre ti kwrere abko ti tö ribei munye. Ñan munkwe kukwe nuenbare kãme jire tibtä, abtä tita niere kore munye ti mräkäre. **13** Akwa tikwe kukwe kuin Jesubti mikaba gare kena munye, ye ngwane ti nãmane bren abko kākwe ti mikaba neme yete, ye abko gare kuin munye. **14** Ti bren ye abko namani tare munkrä, akwa munkwe ñan bätä ngwiani tibtä angwane, munkwe ti kaba ngäbti kuin bäsi angele Ngöbökwé kwrere jire. Mdakäre abko, Kristo Jesu ara jire mun rababa ruen kaen ngäbti munye, aiseite kã rababa nuäre munbtä. **15** ¿Kã rababa nuäre kri krübäte munbtä, ye abko munkwe nuenbare mda? Ti ne ara jire raba

kukwe niere krörö mun Kräke. Mun rabadre ja okwä denkä ti die mikakäre angwane, munkwe diandrekä, akwa era metre ye kākwe ti die mikadre ñakare, aiseite munkwe nuenbare ñakare. **16** Akwa mtare, ÷tita kukwe era erere niere munye, nebtä abko ti kite nikwite mun rüere ya? Ñakare raba ruen tie.

17 Angwane ni mda mda tä nūke dirire munye, ye abko töita krübäte munbtä, akwa niaratre töi ñakare kuin munkrä, ñobtä ñan angwane munkwe ja töi mikadre niaratrebtä abko ie tö, aiseite töta mun diainkä nunkän. **18** Ni mdakwe töbikadre munkrä ye abra kuin, akwa töbikadre jändrän kuinbtä mun Kräke, ye abko ñan nuendre batibe, akwa nuendre kärekkäre, akwa ñan ti tädre nete, aibe angwane ni mdakwe töbikadre munbtä. **19** Ti ngäbriänkätre kiakia tikwe, bäsi meri tä ja ngibiare tare, ye kwere jire ti nämane ja tare nike käne munbtä. Mtare kukweta nakenkä mun ngätäite, köböite tita ja tare niketa mda munbtä amne mun ngämi näin metre Kristobe abko erere tikwe ja tare nikadi btä. **20** Gwängwarbe ti tädre mun kanti yete, blitakäre bä jene munbe näre, akwa ti ñan raba neme, aiseite tikwe dre nuendre, abkobtä ti töi ñan tä nebe krütare jirekäbe.

Kukwe bä mikata Agarebtä amne Sarabtä

21 Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye mun Galaciabo tö

mikaita täte ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekkri, mun ye ie ti tö kukwe ngwiaintari kwati krörö: ÷Kukweta nakenkä mun ngätäite, yebtä Ngöbö Kukweita dre niere, ye gare ñakare munye? abko munkwe nie tie.

Kukwe ye gare ñakare metre munye ruen tie, aiseite tita kukwe ngwentari kore munye. **22** Angwane kukwe yebtä abko nieta krörö: Abraham nämane meri nibu ben. Meri iti abko klabore meri era metre Abrahamkwe Kräke. Meri klabore ye abko kädian nämane Agar abko kwe Abraham ngobo därebare iti. Meri mda abko meri era metre Abrahamkwe abko kädian nämane Sara abko kwe niara ngobo därebare arato. Sara abko ñakare klabore ni mda-kwe. **23** Akwa meri klabore abko kwe Abraham ngobo Ismael därebare, ye abko Abraham töi erere niara därebare. Akwa Sara, meri era metre Abrahamkwe klabore ñakare abko di ñakare ngäbäkre ngibiare meri mda mda kwere. Ne aiseite Ngöbökwe ngäbäkre köböi mikani Abrahamye erere därebare Sarakwe abko kädiani Isaac kwe.

24-25 Kukwe ye nakaninkä kira ye abko tä kukwe krörö bä mike nikrä: Meri nibu abko tä kukwe ükaninte ketebu Ngöbö-kwe nikrä bä mike: Agar abko tä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye Ngitio Sinai kanti bä mike. Agar abko klabore ni mdakwe, aiseite bkänkä kukwei aibe

mikata täte kwe. Ye kwere jire, nitre israelita käta Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mike täte abko klabore ni mdakwe kwere, aiseite nitre israelita abko Agar ngäbriänkätre kwere. Ngitio Sinai kä Arabia kanti, ye mden abko juta Jerusalén ara mtare kwere, ñobtä ñan angwane nitre israelita nünanka Jerusalén tä klabore jökrä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye Kräke. **26** Akwa nitre Ngöbökwe era metre tödekaka Jesubti abko tä tikaninte amne, juta Jerusalén tarä mda kä käinbti Kräke. Niaratre abko klabore ñakare Sara kwere, aiseite nitre tödekaka Jesubti, ye abko Sara ngäbriänkätre kwere, **27** ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta juta Jerusalén bä mike meri ngäbäkre ngibiare ñakare Sara kwere abko krörö:

Meri, ma ngäbäkre ngibiare ñakare, akwa makwe kä ngwian nuäre jabtä.

Angwane meri ie ja tare nika ño ngäbäkre ngibiabtä gare ñakare, ye abko kākwe ngrate krikri kä ngwiane nuäre jabtä, ñobtä ñan angwane meri kwe ngäbäkre ñakare, abtä tuanimetre brarekwe, ye abko ngäbriänkä rabadi bäri kwati meri nünanka brarebe ye ngwä.

Ne aiseite, meri kwe ngäbäkre neme ñakare, ye kākwe kä ngwian nuäre jabtä, *Isaías 54.1*

nieta Ngöbö Kukweibtä.

28 Ti mräkätre, munkwe tödekani Jesubti, aiseite mun abko Abraham ngäbriänkätre köböi mikani Ngöbökwe arato, aiseite mun abko Isaac kwere. **29** Sara abko kise mriani jabtä, aiseite ngäbäkre ñakare kwe, akwa Ngöbö-kwe ngäbäkre köböi mikani ie, erere ngäbäkre Isaac därebare Ngöbö Üai diebti. Akwa käne, meri klabore abko kwe ngobo Ismael därebare, akwa ye abko Ngöbökwe köböi mikani ñakare, amne Ismael nämane Isaac mike ja tare nike. Ye kwere kukweta nakenkä mtare. Ngöbö Üai diebti nita tödeke Jesubti amne nitre Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikaka täte tä Ismael kwere, käta ni mike ja tare nike tödekabtä Jesubti. **30** Akwa Ngöbö Kukwei käta niere krörö kukwe yebtä abko ütiäte mtare mun Kräke:

Ngöbökwe niebare Abrahamye:

Meri klabore ye juentari ngobo kwe yebe, ñobtä ñan angwane meri klabore ngobo ye kākwe ñan jändrän rünkwe dräidre jire chi jabtä, meri klabore ñakare tä nüne brare kwebe abko ngobobe, *Génesis 21.10*

abko Ngöbökwe niebare Abrahamye. **31** Ne aiseite ti mräkätre, ni abko ñakare meri klabore ngobo Ismael kwere, akwa ni abko meri Sara klabore ñakare ngobo kwere, aiseite nita klabore ñakare.

Nita tikaninte Kristo köböire

5 1 Nikwe nünandre ni tikaninte kwrere, abkokäre Kristo kākwe ni tikaninte. Ne aisete Kristokwe mun tikaninante, yebtä munkwe nünanka dite käreäre amne munkwe ñan ja mikata ni klabore kwrere Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ngoto täni, kukwe ye mikakäre täte, ja mikakäre metre Ngöbö ngwäre-kri abko tita niere munye.

2 Ti mräkätre, olo ketete ti kukweye munkwe. Ti Pablo kä bike niere krörö munye: Ni brare brare tödekaka Jesubti kākwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä, ye abko mun mden mden töta nebe nuein ja mikakäre metre Ngöbö ngwäre-kri, ye ngwane Kristo krütani munkrä, ye ñan rabadre ütiäte mun kräke. **3** Ye abko ti bike niera krörö mda munye: Ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä tä ükaninte, ye mun brare mden mden kākwe mika täte angwane, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye erere munkwe mikadre täte jire jökrä angwane, ñan kukwe ketetibe mika täte munkwe.

4 Mdakäre abko, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mikabtä täte mun tö rabai metre Ngöbö ngwäre-kri, ye ngwane mun nika ni Kristo bäre mento angwane, Ngöbökwé ja moto mikani kuin munkrä abko ie munkwe trö kwitani. **5** Akwa ni abko tä töde-ke Kristobti, yebtä ni ngite ñakare mda Ngöbökwé niedi abko nita ngibiare kisere Ngöbö Üai köböire, **6** ñobtä ñan angwane

nita tödeke Kristo Jesubti, ye köböire abko ni ñäräkrä mikani kwatabtä ya, ñakare ya, akwa ye abko ñakare ütiäte Ngöbökrä rabakäre metre niara ngwäre-kri, akwa nita tödeke Jesubti aibe ütiäte kräke amne, nita tödeke era metre Jesubti abko käta ni kite ni mda mda tarere.

7 Mun nämane näin kuin ji Jesukwe bti, ÷ye nirekwe kukwe mdara jire mikani mun jiete amarebti kukwe era metre Jesubtä abko mun ñan tö mikai täte ye? **8** Ngöbö kākwe mun kärebare jakrä ye ñan kākwe kukwe ye mikani mun jiete. **9** Kukweta nakenkä mun ngätäite ye abko lebadura bante kwrere abko krörö: Lebadura mikata chi arinante abko tä ngitie jökrä arina kabre te, ye kwrere jire kukwe dirita blo abko ni braibe tä mike ütiäte mtare, ye käita ngitie mun ngätäite, käta ni jökrä töi kwite.

10 Akwa mun abko töi tädi ja kwrere tibe ti Dänkien diebti, abkobti tita tödeke angwane, nire nire käta kukwe blo mike mun jiete ye abko Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen mun nika dokwäre.

11 Angwane ti mräkätre, ni brare brare kākwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä, ye ti tädre mike ütiäte janknu ja mikakäre metre Ngöbö ngwäre-kri amne, ti tädre nuemna ni mdaye, ye ngwane Kristo kämikani krusobtä ni kräke tita niere, yebtä nitre ñan rabadre romon tikrä amne ñan rabadre näin kisere ti jiebtä. **12** Akwa nire nire tä näin

kukwe mike mun jiete käta ja ñäräkrä mikamna ja kwatabtä munye, iye ara jire kākwe ja diandrete gwängwarbe näre! Abko kore se.

Ja taredre kwärikwäri

13 Ti mräkätre, Ngöbökwé mun kärebare rabakäre tikaninte, akwa munta tikaninte, yebtä abko mun töi rabadre ngitiekä kämekäme, ye jiebtä mun rikadre betekä, abkokäre munta tikaninte abko munkwe ñan nütü jire chi. Akwa munkwe ja taredre kwärikwäri, kākwe ja die mikadre kwärikwäri jändrän jökräbtä, **14** ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye abko tä ükaninte ketetibe jökrä abko krörö:

Mata ja tarere au,
ye kwrere makwe ni mda
mda tare arato,

Levítico 19.18

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. **15** Munkwe ja ngibia, ñobtä ñan angwane mun tädre rüre jabe kwärikwäri janknu amne mun tädre ja kwete kwärikwäri janknu, ye ngwane munkwe ja juandre ngwarbe, aisete batibe mun ñan rabadre ja gete mda jabe kwärikwäri Jesu käbti, ye abko rabadre blo, aisete ja taredre munkwe tita niere.

Ngöbö Üai amne kukwe kämekäme mdeita ni töibtä

16 Tikwe kukwe nini, yebtä abko ti bike kukwe mdara jire niere krörö munye: Munkwe kä bian Ngöbö Üaiye ja jie

ngwiankrä nüne metre Ngöbökrä käreäre angwane, kukwe kämekäme tä mun töibtä abko mdeita nebe munye, ye munkwe ñan nuendre, **17** ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme tä mun töibtä abko mdeita neme munye, ye abko tä rüre Ngöbö Üai rüre, munkwe ñan kä biandre Ngöbö Üaiye ja jie ngwana abkokäre. Erere arato, kukwe kämekäme mdeita neme munye, ye rüre Ngöbö Üai tä rüre, kukwe kämekäme tä mun töibtä, ye munkwe ñan mikadre täte abkokäre. Ye erere kukwe kämekäme mdeita neme munye amne Ngöbö Üai tä nüne munbtä, ye tätre rüre jabe kwärikwäri. **18** Akwa Ngöbö Üai tä mun jie ngwana era metre bkänä ne ngwane, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye ngoto täni mun ñan rabadre klabore mda.

19 Ni mda mda töi kämekäme abko erere mdeita neme ie käta nuene, ye abko tä nuke gare kuin btätre, aisete kukwe krörökrörö nuenta kwetre: tä ja mike gure bati bati, tätre kukwe kämekäme nuene jabtä kwärikwäri ja mikakäre nuäre amne, kukwe gaidre kri abko tätre gaire ñakare jire chi nukro kwrere. **20** Erere arato, jändrän ngwarbe mikata ngöböre jae, ni kwrare, ni sukiare, ni ngürüne käta kukwe nuene blo ni mdabtä, ni mätäta neme käre ni mdabtä amne ni rüre käre ni mdabe, ni mokrere ni mdabe jändrän kwe dokwäre. Erere arato, ni moto nebe romon jötrö ngwarbe amne ni ni mda mda mike ja rüre kwärikwäri, ni dirire ni

ñakäbtikäre jene jene amne ni ni mda diankaka jakri. **21** Erere arato, ni mda jändrän bkäne abko dokwäre ni mätä btä, ni dröba nike käre amne ni mröre kabre krübäte amne, kukwe mda diän diän ne kwrere nuenta kwe-tre, ye abko gare kuin, aisete kukwe kämekäme nuenkä kore, ni yebtä abko Ngöböta gobrane ñakare, aisete ñan rabadre jire Ngöbö kanti kä känbti abko tikwe nieba munye, mden erere tita niereta munye mtare.

22 Akwa Ngöbö Üai tä nüne nibtä angwane abko tä ni die mike kukwe krörökrörö nuene: nita ni mda mda tarere, käta neme bäri juto nibtä, nita nüne jame Ngöböbe amne ni mda mdabe, nita jändrän jökrä ngi-biare bätäreka, nita ni mda mda kaen ngäbti ja moto jämenbti, nita ja moto mike kuin ni mda mdakrä, nita ja kukwei amne Ngöbö Kukwe mike täte abtä tödekata nibtä, **23** amne nita bike tidrä ni mda mdabtä amne, ni töi kämekäme ye nita ketebtä au. Ye rüere abko kukwe ñakare jire kä nebtä. **24** Nire nire nena Kristo Jesukwe abko käkwe kukwe kämekäme ni töibtä ye mikanina jökrä krusobtä Kristobe gwaire amne, kukwe kämekäme mikani-na jökrä temen nikwe. **25** Mtare ni nena nüne Ngöbö Üai köböire, aisete ari kä bien Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrä arato. **26** Akwa nikwe ñan bikadre krikri jabtä kwärikwäri. Erere arato, nikwe ñan ja kwitadre ja rüere kwäri-kwäri amne jändrän ni mdakwe,

dokwäre nikwe ñan bätä ngwian-dre btä.

Nikwe ni mda mda die mikadre

6 **1** Mdakäre abko ti mräkä-tre, mun mräkä tödekaka Jesubti käkwe ja mika ngite, ye ga munkwe angwane, mun mden mden käta kä bien Ngöbö Üaiye mun jie ngwena metre ye käkwe mun mräkä die mika, niara rika-dreta ji metrebti abkokäre. Akwa munkwe die mika ja moto jämenbti angwane, makwe ja ngibia kuin, ñobtä ñan angwane nane kukwe jatadre ma rüere amne makwe ja mikadre ngite arato, aisete makwe ja ngibia. **2** Ye abko, kukwe mun itire itire kwe, ye ie munkwe kötä mika gwaire jökrä ja die mikakäre kwärikwäri kärekäre köbö kwati-rekwatire. Munkwe ja die mikadre kore ne ngwane, nikwe nünandre ño ükaninte Kristokwe ye mikadi täte munkwe. **3** Akwa nire nire abko ütiäte ñakare, akwa ja rabadre ruen kri ie mrä-kä mda mdabtä mun ngätäite, aisete ñan tö kötä mikai gwaire, ye ngwane ni ye tä ja ngököta au. Ni ye käkwe ni mda mda die mikadre.

4 Ne aisete, ni itire itire tä sribi nuene ño, ye mika ñäräre kuin kwe, yebtä blita au kwe jakrä angwane, jändrän nuenta kuin kwe raba tuen ie, yebtä tö raba ja käikitekä ne ngwane ja käikitaka kwe, akwa ni mda mda tä sribi nuene ño, yebtä ñan ñäkä kwe, **5** ñobtä ñan

angwane ni itire itire käkwe töbikadre tribe jen kwe ngwian-btä kuin metre.

6 Mdakäre abko, kukwe kuin Jesubtä ye nireta dirire munye, ni ye abko munkwe die mika jändrän jökrä kuinkuinbtä arato.

7 iAngwane munkwe ñan ja ngöka au! Ni ñakare jire iti käkwe Ngöbö mikadre yakrä jae, ñobtä ñan angwane nita nura ño ño nökö, ye erere nita ngwä ötö, **8** ye kwrere nire nire töibtä kukwe kämekäme tä amne mdei-ta neme ie, erere tä nuene, ye abko nura nökata kwrere amne ye ütiäre abko rabadi kärekäre Ngöbö bäre mento, ye abko nura ngwä ötata kwrere. Akwa nire nire käta kä bien Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrä, erere tä näin Ngö-bö Üai köböire, ye ütiäre abko rabadi nüne kärekäre Ngöböbe. **9** Aisete ni ñan rabadre dräre jire jändrän kuin nuene ni mda mda-krä, ñobtä ñan angwane ni ñan di krütadre jändrän kuin nuene ne ngwane, köböitira jire Ngöbö-kwe sribi nikwe ye ütiä biandi nie. **10** Ne aisete ni di tärä ne ngwane, käre ni tädre biare ni mda mda die mike, akwa ni mrä-kä tödekaka Jesubti ye abko bäri die mikadre käne.

Pablota kukwe niere mrä

11 Ti mräkätäre, mtare ti ara jire käta kukwe ne tike krikri ja kise jenbti mun kräke, ti ara jire käta tärä ne tike rabadre gare metre munye abkokäre. **12** Tärä yebtä abko ti tö nieita krörö munye: Ni ruäre tä ja ñäräkrä

mikamna kisere ja kwatabtä munye ja bä mikakäre kuin nitre israelita mda mda okwäte angwane, Kristo ngatani kruso-btä nikrä aibe ütiäte ni diantari-käre, ye aibe niedre kwetre, abtä nane nitre israelitakwe mikadre ja tare nike abko jürä btäre, aisete tä ja ñäräkrä mikamna munye. **13** Akwa nitre israelita ñäräkrä mikani kwatabtä, ye abko ñan tä Kukwe Biani Ngöbö-kwe Moiséye ye mike täte jökrä, akwa mun abko käkwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mikakäre täte jökrä, ie niara-tre tö. Yebti munkwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä angwane, rikadreta ja käikitekä munbti ni israelita mda mdaye, abkokäre tädre mun nike kisere kore.

14 Akwa ti abko, jändrän ñakare jire tikwe bti ti raba bike kri ja mikakäre ütiäte. Angwane ni Dänkien Jesukristo ngatani krusobtä nikrä, ye aibe ütiäte tikrä mtare, ñobtä ñan angwane Kristo ngatani krusobtä tikrä, ye köböire abko jändrän kä nebtä ütiäte ñakare tikrä amne ti abko ütiäte ñakare ni kä nebtä okwä-te. **15** Ye abko, ni ñäräkrä mika-ni ni kwatabtä ya, ñakare ya, ye abko ñakare ütiäte Ngöbö ngwä-rekri, akwa ni dätebareta btin Jesukristo köböire, ye abko bäri ütiäte Ngöbökrä. **16** Angwane nünandre ño Jesukristo köböire tita niere, ne kwrere mun mden mden tä nüne, mun yebtä abko kä jame Ngöbökwé raba amne mun jökrä raba ruentari tare

Ngöböye. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti, yebtä kä jäme Ngöbökwere raba amne raba ruentari tare Ngöböye.

17 Mtare mentokwäre abko, ni mdakwe ñan ti nikadre jire chi mda diribtä, ie ti tö, ñobtä ñan angwane tita tödeke Jesubti,

yebtä tikwe ja tare nikani kri abko träin tä jökrä ti ngrabare, ti sribikä Jesukwe bä mikakrä tibtä, aise te ti ñan nikadre, ie ti tö. 18 Ti mräkätäre, ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Amen. Abko kore se. Ne ngöra.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Efesobokrä Efesios

Pablo käkwe tärä ne tikani angwane, niara nämane ngite kä teri juta Romate kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Ne nakaninkä ño abko tä tikani Hechos 28.14-31 yebtä. Pablokwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Efeso amne Efeso bäre temen kräke. Juta Efeso abko juta ütiäte amne ju ngöbö ngwarbe mikakrä ütiäte jae nämane kabre yete. Ju bäri ütiäte abko ngöbö ngwarbe kädianta Diana kräke (Hechos 19.23-31).

Pablo nämane niken Jesu kukwei ngwena angwane, niara nükani juta Efesote, käkwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare btin ietre abko tä tikani Hechos 18.18-21 yebtä. Akwa namani jötrö yete, bti nikani ta. Abti nükani batakäre angwane, nünabare kä komä kwe Efesote, Ngöbö Kukwei dirikäre yete abko tä tikani Hechos 19 yebtä.

Nitre tödekaka Jesubti nünanka Efeso kanti abko kukwe ñakare bökan, btä Pablokwe kukwe tikani. Bäri, Ngöbökwere kukwe nuenbare keta kabre batakä ngwarbe ni kräke ja moto kuinbti, yebtä Pablokwe kukwe tikani kabre tärä nebtä. Nikwe nünandre ño ni Dänkien Jesukristo mikakäre ütiäte jae, btä Pablokwe blitabare tärä nebtä.

Jesukristo köböire Ngöbökwere ni jökrä, israelita amne ñakare israelita dianintari, käkwe mikani ja gete jabe. Kukwe mden mden btä nämane rüre jabe kwärikwäri, yebtä ñan rüdre mda kwetre, ñobtä ñan angwane Ngöbökwere niaratre mikani ni itibe kwrere Jesukristo ben gwaire. Ngöbökwere ye nuendre abko niarakwe ngibiabare tiebe, akwa mtare mikata gare kwe Jesukristo köböire. Ngöbökwere nitre tödekaka Jesubti mikani ketetibe Jesukristobe, aise te nünandre deme kwetre amne ja die mikadre kwärikwäri kwetre nünenkä dite Jesubtä, ñobtä ñan angwane üai kämekäme tärä kabre abko tä rüre nitre tödekaka Jesubti rüre, aise te Pablokwe tärä ne tikani kukwe yebtä.

Pablota köbö ngwentari

1 1 Ti Pablo käta tärä ne tike. Ngöbö tö namani ti mikai Jesukristo kukwei ngwianka abko erere tita sribire kräke.

Mun deme deme tödekaka Kristo Jesubti käta nüne juta Efesote abko kräke tita köbö kuin juen. 2 Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin munkrä amne,

mun mika nüne jame kwetre, ie ti tö.

Ja moto kuinbti Ngöbökwe ja di biani kri nie

3 Ngöbö, ni Dänkien Jesukristo Rün raba käikitaninkä, ñobtä ñan angwane jändrän jökrä kuin-kuin kä käinbti biani kwe nie, ñobtä ñan angwane nita ketetibe Kristobe aisete. 4 Erere arato, kä däte ngämi känenkri Ngöbökwe ni dianinkä jakrä rabakäre ketetibe gwaire Kristobe. Ngöbökwe ni dianinkä kore jakrä nünakäre kuin deme amne ngite ñakare ja ngwärekre. Ngöbökwe ni tarebare, 5 aisete köbö kitani kwe ni kakrä ngäbti ja ngobo jen kwrere Jesukristo köböire, ye abko niara tö namani nuein ja moto kuinbti amne käi namani nuäre btä ngwena bare. 6 Ngöbökwe ni tarebare kuin bä nuäre ja moto kuinbti, yebtä abko nikwe käikitadrekä käre. Niarakwe ni tarebare kuin bä nuäre ja moto kuinbti, ye mikani gare nie niara Odei tarebare kri kwe ye köböire. 7-8 Erere arato, Kristo krütani krusobtä, däre nimianinte nikrä, ye köböire abko nita neme ketetibe Kristobe angwane, Ngöbökwe ni kökanintarita jakrä, käkwe ni tikaninte. Amne ni ngite niara rüere, ye dianinkä jökrä mento nibtä kwe. Ye abko Ngöbökwe nuenbare ja moto kuin nuäre yebti. Niara abko bäri töbtä amne kukwe jökrä tä nuke gare ie. 9 Kira Ngöbö tö namani kukwe mikaitbe ño tiebe, ye ere mikanintbe kwe, abti

mikanina gare kuin kwe nie. Ye abko, Ngöbökwe ja moto mikani kuin amne, kukwe mikanintbe kore kaibe kwe angwane, tö namani kukwe ye ngwena bare abko erere namani bare ie Kristo köböire. 10 Kä kitani nuäi kwe abko erere käi nükani angwane, kukwe mikanintbe kwe, ye erere namani bare täte jökrä Kristo köböire. Kukwe mikanintbe Ngöbökwe ye abko krörö: Jändrän jökrä kä käinbti amne kä temenbtä abko rabadre mikani gare jökrä täte Kristoye angwane, Kristo rabadre ji dokwäte jändrän jökräbti ta.

11-12 Kira Ngöbökwe köbö kitani ni kakrä ngäbti abko erere ni dianinkä jen jakrä kwe, ye köböire ni rabadre jen Ngöbö-kwe, abkokäre nitre israelita ara jire käta tödeke bäri käne Kristobti nitre ñakare israelitare känenkri, käkwe Ngöbö di kri bä nuäre ye käikitadrekä kärekäre, abkokäre Ngöbökwe kukwe mikanintbe ni diantarikäre jakrä. Ye abko Ngöbö tö namani nuein ño, erere nuenbare kwe. 13 Erere arato, Ngöbö kukwei kuin Kristobtä ni diantarikrä ye abko Ngöbö kukwei era metre, ye mun ñakare israelitare käkwe kukwei nuani angwane, munkwe kani ngäbti, käkwe tödekani Kristobti angwane, Ngöbökwe mun mikani ketetibe gwaire Kristobe. Yebti, Ngöbökwe ja Üai deme mikani nüne munbtä, ye abko tä ñäräkrä kwrere munbtä, mun jen Ngöbökwe mikakäre gare. Ngöbö Üai Deme ye mden abko

Ngöbökwe köböi mikani kira. 14 Akwa Ngöbökwe ni diandre-tari täte jökrä amne ni rabadre juta jen Ngöbökwe täte jökrä amne ni rabadre Ngöbö di kri bä nuäre ye käikitekä kärekäre abko bä mikakrä Ngöbökwe ja Üai Deme biani nie. Yebtä abko ni rabadre kuin niere Ngöböye.

Pablota blite Ngöböbe

15 Mun abko tä tödeke kwatibe ni Dänkien Jesubti amne munta juta deme Ngöbökwe tarere, ye tikwe kukwei nuaba angwane, 16 ye näire mentokwäre tita blite Ngöböbe angwane, käre tita kuin niere ie munbtä. 17 Ngöbö ni Dänkien Jesukristo-kwe amne ni Rün bä nuäre ye ie käre tita kukwe ribere krörö munkrä: Ngöbökwe mun mikadre töbtä ja Üai köböire amne ja mikadre gare metre kwe munye ja Üai köböire, niara rüakadre gare bäri kuin munye abkokäre. 18 Erere arato, tita kukwe mdara jire ribere krörö Ngöböye munkrä: Ngöbökwe mun käräbare jakrä, aisete mtare jändrän kuin ngibiata Ngöbökwe munkrä kä käinbti mden munta ngibiare kisere, ye rüakadre gare metre munye, abkokäre Ngöbökwe kä trä tikadre mun töite. Erere arato, juta deme Ngöbökwe abko rabadi bä nuäre amne ütiäte kri Ngöbökrä abko rabadre gare munye, abkokäre niarakwe kä trä tikadre mun töite abko tita kärere munkrä Ngöböye. 19 Erere arato, Ngöbö di kri ñan krütare, ye mden abko tä ni tödekaka

Jesubti die mikakrä, ye rabadre gare munye, abkokäre Ngöbö-kwe kä trä tikadre mun töite abko tita ribere ie. Ngöbö di kri tä mun kräke abko Ngöbökwe mikani tuadre, 20 käkwe Kristo mikaninta nire ja di kribti amne kä bäri ütiäte, kanti Kristo mikani takänintbe ja küde ruenkri kä käinbti kwe ja di kri yebti. 21 Ye abko, üai käme jökrä amne angele jökrä Ngöbökwe tä dänkiene, käta gobrane, käta ja di kri mike gare, yebti ta Ngöbökwe Kristo mikani bäri ütiäte. Erere arato, jändrän jire jökrä tä kä ne ngwane amne jändrän jire jökrä jatadi kä mrä angwane, yebti ta Ngöbö-kwe Kristo mikani bäri ütiäte. 22 Mdakäre abko, Ngöbökwe jändrän jökrä mikani Kristo ngoto täni amne, nitre gätäkä Kristo käbti, ye kräke Ngöbökwe Kristo ara jire mikani dänkiene ji dokwäte niaratre dokwä kwrere, 23 ñobtä ñan angwane nitre gätäkä Kristo käbti ye abko Kristo ngrabare kwrere amne Kristo ara btä Ngöbö tä nüne täte jökrä amne Ngöbö tä täte jändrän jökrä bti ta.

Ngöbökwe ni mikani nire Kristo ben gwaire

2 1 Mdakäre abko, käne mun ñakare israelitare ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun nämane kukwe nuene kämekäme Ngöbö rüere amne mun nämane ja mike ngite Ngöbö rüere. Ye mden kisete, mun nämane ni ngwäkäre kwrere Ngöbö ngwäre-kri. 2 Mun nämane nüne kore

angwane, ni tõi kämekäme tä nüne ño kä nebtä Ngöbö rüere, ye kwrere jire mun nämane nüne. Amne Satana tä gobrane kä drünente, ye abko tõi namani nebe mun tuai dre dre nuein abko erere mun nämane ja mike ngite. Erere arato, nitre Ngöbö Kukwei kitaka temen, ye ngätäite Satana ara tä sribire Ngöbö rüere abti kä nüke mtare. Satana ye mden nämane mun tõi mike nüne ño abko erere mun nämane nüne kena. **3** Ye kwrere arato, nun israelita ngämi tödeke Jesubti, känenkri nun jökrä nämane nüne mun kwrere siba angwane, kukwe kämekäme mdei nämane nebe nunye abko jiebtì nun nämane nakwen. Amne nun ngrabare, ie kukwe kämekäme mdei nämane nebe angwane, nun nämane nuene. Erere arato, nun tõi nämane ngitiekä kämekäme abko jiebtì nun nämane nakwen. Nun nämane nüne kore, ye dokwäre abko Ngöbökwè nun mikadre ja tare nike kri krübäte ni mda mda kwrere, ye abko rabadre dbe, ñobtä ñan angwane nun nämane ja mike ngite, dokwäre Ngöbökwè nun mikadre ja ngie nuen kore.

4-5 Akwa Ngöbö abko bäri moto kuin kākwe ni tarebare kri krübäte abko krörö: Ni nämane ja mike ngite Ngöbö rüere, abtä ni nämane ni ngwäkäre kwrere, kä nämane mente Ngöböye, ye ngwane Ngöbökwè ni mikani nire Kristo ben gwaire. Ngöbö moto kuin, ye mden köböire abko mun ñakare israelitare

namani dianintari. **6** Amne Kristo ben gwaire Ngöbökwè ni mikanina nire amne, kä bäri ütiäte kri kä käinbti kanti Ngöbökwè Kristo mikani dänkiene, ye kanti ni mikanina takänintbe Kristo Jesu ben gwaire. **7** Ngöbökwè kukwe nuenbare jökrä kore, ye abko kä mrä näire Kristo jata-dita angwane, Kristo Jesu köböire Ngöbökwè ja moto mikani bäri kuin nikrä, ye niara rabadre bä mike kärekwäre, **8** ñobtä ñan angwane Ngöbökwè ja moto mikani kuin munkrä kākwe mun dianintari, munkwe tödekani Jesubti angwane. Ye abko ñan jändrän kuin nuenbare munkwe abko ütiä nukani kore munye, akwa Ngöbö ara jire kākwe mun dianintari ngwarbe ja moto kuinbti. **9** Mdakäre abko, ñan munkwe sribi kuin nuenbare au jakrä abko ütiäre mun namani dianintari, ye abko ni ñakare jire iti rabadre bike kri, abkokäre Ngöbökwè kukwe mikanintbe kore, **10** ñobtä ñan angwane Kristo Jesu köböire Ngöbö ara jire kākwe ni datebare kuin bä nuäre. Amne nikwe sribi kuin nuendre kärekwäre ni mda mda die mikakäre abko Ngöbökwè ükaninte kira, ye kwrere nikwe nuendre, abkokäre Ngöbökwè ni datebare kore Kristo köböire.

Ni jökrä tödekaka Kristobti abko Ngöbökwè mikani ketetibe gwaire Kristobe

11 Ne aisetè, Kristo ngämi krüte krusobtä, känenkri mun ñakare israelitare abko nämane

nüne ño, ye munkwe ngwianta töre jae. Käne nitre israelita ñäräkrä mikani kwatabtä ni kä nebtäkwe abko nämane mun kä den “nitre ñäräkrä ñakare kwatabtä,” nämane niere munbtä, mun mikakäre ngwarbe jae. **12** Kä ye ngwane abko Kristo gare ñakare munye amne mun nämane nüne jenena juta israelita bäre mento. Erere arato, Ngöbökwè kukwe ükaninte nitre israelitabe angwane, jändrän köböi mikani kwe ietre, ye abko nämane ñakare munkrä amne, ni mda ni diantarikä abko nämane ñakare jire tödekakrä munkwe. Erere arato, Ngöbö era metre ye abko gare ñakare munye.

13 Mun nämane nüne mente Ngöböye, akwa Kristo Jesu krütani krusobtä, därìe nimianinte, ye köböire abko mun nena krötö Ngöbö ken ketetibe gwaire Kristobe.

14 Kristo abko ni mikaka ja maketa jabe kwärikwäri. Ni israelita amne ni ñakare israelitare mikani juta kwatibe kwe. Erere arato, nitre israelita amne nitre ñakare israelita mätä nämane kri jabtä kwärikwäri, ye abko ki nämane ni jiete kwärikwäri kwrere. Kristo krütani angwane, mätä kri ye abko kitani jökrä temen kwe. **15** Erere arato, Kristo krütani krusobtä angwane, ja ngrabare ye te niarakwe Kukwe Biani Ngöbökwè Moiséye ye mikani ütiäte ñakare mda ja mikakrä metre Ngöbö ngwärekwè. Nitre israelita amne nitre ñakare israelitare nämane ja rüere

kwärikwäri, akwa Kristo krütani krusobtä niaratre mikakäre ketetibe gwaire ni itibe btin kwrere. Ye köböire abko juta ketebu ja rüere kwärikwäri abko mikani nüne jame jabe kwärikwäri kwe.

16 Erere arato, Kristo krütani krusobtä, köböire juta ketebu mikani ketetibe gwaire ni itibe btin kwrere ye mikakäre gwaire Ngöböbe amne, nitre israelita amne nitre ñakare israelitare nämane rüere Ngöbö rüere, akwa Kristo kākwe mikani ja maketa Ngöböbe. **17** Kukwe kuin ni mikakrä nüne jame jabe kwärikwäri abko Kristo jatani ngwena ni jökrä kräke, aisetè mun ñakare israelitare nämane nüne mente Ngöböye amne nitre israelita nämane nüne ja ken Ngöböbe, ye kräke Kristo jatani kukwe kuin ngwena kore. **18** Ne aisetè Kristo köböire ni ñakare israelitare amne ni israelita abko raba niken jame nebe ni Rün ngwärekwè Ngöbö Üai itibe köböire.

19 Ye mden kisetè, mun ñakare israelitare abko ñakare chui menteni kwrere Ngöbö ngwärekwè mtare. Akwa nitre israelita abko juta deme Ngöbökwè, ye ben gwaire mun nena ütiäte amne nitre israelita abko Ngöbö ngäbriänkätre kwrere, ben mun nena ja mräkäre. **20** Mdakäre abko, mtare mun abko ju kwrere amne, kukwe diribare nitre Jesu kukwei ngwiankakwe amne nitre Ngöbö kukwei niekākwe, ye abko jä mikata ju ketabtäkrä dite krö. Kukwe diribare kwetre yebtä abko munta ja ketebtä dite

amne, Jesukristo abko jä bäri ütiäte kri ju mikakrä jä mda mda ye ngwä, yebtä munta ja ketebtä dite arato. **21** Ye abko, ju mikata niken abko ketakata niken kiakia ja täritäri abti tä niken nebe bare, ye kwrere munta niren gwaire jökrä Kristo köböire abti ju deme Ngöbökwé tä mikani ketetibe gwaire ni Dänkienbe, ye kwrere mun rabadi. **22** Erere arato, Kristo köböire munta nekete jökrä jakri, ye köböire abko mun näin nebe ju Ngöbökwé kwrere abko te Ngöböta nüne ja Üai köböire.

Pablo juani sribire nitre ñakare israelitare ngätäite

3 **1** Ti Pablo tä sribire mun ñakare israelitare kräke. Kristo Jesu mikabtä gare mun ngätäite, dokwäre tita ngite kä teri nete. **2** Ye abko, Ngöbökwé ja moto mikani kuin munkrä abko ti mikani niekä kwe munye, ye nena gare kuin munye ruen tie. **3** Ye abko tikwe tä rä tikaba chi käne munye, yebtä abko kukwe nämane kaibe tiebe Ngöbökwé abko Ngöbökwé mikani gare tie abko tikwe tikaba munye. **4** Munkwe ñakadre tä rä yebtä angwane, kukwe nämane kaibe tiebe Ngöbökwé Kristobtä ye abko nena gare metre jökrä tie abko rükadi gare munye. **5** Kukwe ngibiabare kaibe tiebe Ngöbökwé ye abko mikani gare ñakare kwe nitre kirakiraye mekera, akwa mtare nitre deme deme Jesu kukwei ngwianka amne nitre Ngöbö kukwei niekä

abko ie Ngöböta mike gare ja Üai köböire. **6** Angwane kukwe nämane kaibe tiebe Ngöbökwé abko krörö: Ngöbö kukwei kuin Kristobtä, köböire Ngöböta nitre ñakare israelitare kärere jakrä, amne jändrän Ngöbökwé nämane nitre israelitakrä abko nitre ñakare israelitare rabadre bkäne siba nitre israelitabe Kristo Jesu köböire. Erere arato, nitre ñakare israelitare abko rabadre ni itibe kwrere nitre israelitabe, amne jändrän köböi mikani Ngöbökwé nitre israelitaye, ye abko nitre ñakare israelitare rabadre bkäne siba arato, ne abko nämane kaibe tiebe Ngöbökwé, akwa mtare nena gare nie.

7 Ngöbökwé ja moto mikani kuin tikrä amne ti ngwiani ruen bobre kwe jae, kākwe ti mikani sribire kukwe kuin nebtä. Erere arato, Ngöbö ara kākwe ja di kri biani ngwarbe tie sribi nuenkäre. **8** Ni bäri ütiäte ñakare nitre jen Ngöbökwé ngätäite, ye ngwä ti abko bäri chi amne bäri ütiäte ñakare, akwa kukwe kuin ütiäte kri ñan tanre Kristobtä, ye abko ti rikadre ngwena nitre ñakare israelitareye, abkokäre Ngöbökwé sribi biani tie. **9** Mdakäre abko, Ngöbö jändrän jökrä dätekä abko kwe kukwe nämane kaibe tiebe kira, ye abko tikwe mikadre gare ni jökräye, abkokäre sribi ye biani kwe tie. **10** Amne nitre gätäkä Kristo käfti, ye köböire Ngöbö abko töbtä kri jändrän bätäkä ngwarbebtä abko rabadi gare üai kāmeye amne angeletre

Ngöbökwé tä gobrane yeye, ye mdenkäre Ngöbökwé sribi ne biani tie. **11** Ye abko, Ngöbökwé kukwe mikanintbe kira, ye erere mikani nebe bare kwe ni Dänkien Kristo Jesu köböire amne, **12** mtare nita ketetibe gwaire Kristo Jesube amne nita tödeke kwatibe Kristo Jesubti, ye mden kisete mtare kä jürä ñakare jire chi nibtä krötö Ngöbö ken Kristo köböire. **13** Ye mden kisete abko tita ja tare nike munkrä, akwa kukwe yebtä mun ñan raba ulire amne mun ñan di krüta abko ti tö ribei munye, ñobtä ñan angwane ja rabadre ruen bäri ütiäte munye, abkokäre tita ja tare nike kore munkrä.

Pablota ja di ribere Ngöböye

14 Ne mden kisete abko tita nebe ngukudokwäbti temen ni Rün Ngöbö ngwäreki. **15** Ngöbö ni Rün nikwe kākwe mräkä kwekwe tä kä käinbti amne kä temenbtä dätebare. **16** Tita kukwe ribere krörö ni Rünye munkrä: Ni Rün jändrän kuin-kuin bä nuäre bkäne kabre krübäte, jändrän yebti abko mun moto amne mun töi mikadre nünenkä dite kwe ja Üai köböire, **17** munkwe tödekadre kwatibe Kristobti, köböire niara rabadre nüne munbtä. Erere arato, Ngöböta mun tarere ño, ye kwrere mun rabadre ni mda mda tarere, yebti mun rabadre nüne abko tita ribere ni Rün Ngöböye munkrä. **18** Ye köböire abko Kristota ni tarere kri krübäte abko ni ñan raba ñäketbe jire chi ye abko

rabadre gare täte jökrä munye, nitre deme deme tödekaka Kristobti ye ben gwaire abko tita ribere kore ni Rün Ngöböye munkrä. **19** Erere arato, ni töi mräme, aisete Kristota ni tarere kri abko ñan raba nuke gare täte nie, akwa Kristo käta ni tarere bäri kri krübäte abko rükadre gare munye, ye köböire abko Ngöbö rabadre nüne täte munbtä abko tita ribere ni Rünye munkrä.

20 Amne mtare, Ngöbö aibe raba käikitaninkä, ñobtä ñan angwane nita jändrän kärere Ngöböye amne, jändrän btä ni töita ñakare, yebti ta abko Ngöböta jändrän bien bäri kri krübäte nie, aisete Ngöbö di kri tä nibtä, yebtä ari kuin niere Ngöböye. **21** Nitre gätäkä Jesu käfti abko ngätäite Ngöbö raba mikani ütiäte amne Kristo Jesu köböire Ngöbö raba käikitaninkä käräkäre. Abko kore se. Amen.

Nikwe nünandre btin ni itibe kwrere

4 **1** Tita ngite kä teri nete ti Dänkien dokwäre, ye mdenbtä abko ti tö ribei krörö munye: Ngöbökwé mun käräbare jakrä ye abko bäri ütiäte, aisete ni käräta Ngöbökwé kākwe nünandre ño Ngöbö mikakäre bäri ütiäte, ye kwrere munkwe nuna abko krörö: **2** Munkwe ñan bika kri, akwa munkwe bika tidrä era metre ni mda mdabtä amne munkwe nuna jame jabe kwäri-kwäri. Erere arato, kukwe ño ño amne ni ño ño erere btä munkwe

ja ngibia bātārekā kwārikwāri amne, mun itire itire abko tōi űakare ja kwrere, akwa munkwe ja ka ngābti kwārikwāri amne munkwe ja tare kwārikwāri. **3** Mdakāre abko, Ngōbō űai Deme kōbōire munta ja māke ni itibe kwrere, ye kwrere munkwe nūnandre janknu, abkokāre munkwe nūna jāme jabe kwārikwāri. **4** Nitre gātākā Kristo kābti abko Kristo ngrabare, ye abko itibe amne Ngōbō űai abko itibe amne Ngōbōkwe ni kārābare jāndrān jōkrā kuin niarakwe tā mikani nikrā ye ngibiakāre kiserere. **5** Amne ni Dānkien abko itibe abko Jesukristo ara amne, kukwe kuin niarabtā aibe era metre tōdekakrā amne, ni ngōkadre űōte diribare Jesukwe aibe metre amne, **6** Ngōbō abko itibe amne niara abko ni jōkrā tōdekaka Jesubti Rūn. Ngōbō abko bāri kri ni jōkrā bti ta amne, ni jōkrā tōdekaka Jesubti, ye kōbōire tā sribire amne tā nūne btātre arato.

7 Akwa ni itire itire, ie Kristo tō namani ja di biain űo űo, ye erere ja di biani kwe ja moto kuinbti, akwa nin űtiā kārābare kwe nie. **8** Ye mden kisete Ngōbō Kukwei kātā niere krōrō:

Niara nikaninta kā kāinbti angwane, ni kani ngite ngite kwe abko erere nikani ngwena jōkrā kā kāinbti jabe, kākwe ja di biani ni kā nebtāye.

Salmos 68.18

abko nieta Ngōbō Kukweibtā.

9 űYe űobtā abko nikaninta kā

kāinbti nieta? Niara abko nūkan nūne kāne kā temen nebtā, abti nikaninta kā kāinbti, aisete nieta kore. **10** Erere arato, niara nūkan ni kā nebtā, arabe nikaninta kā bāri űtiāte kā kāinbti yete, kā ketareketare kā kāinbti amne kāt temen nebtā rabadre gare ie gobrankāre bti, abkokāre nikaninta kā kāinbti. **11** Niara arabe kākwe sribi biani ni ruāreye sribi kākwe nitre gātākā Jesu kābti ngātāite abko krōrō: ni ruāre mikani Jesu kukwei ngwianka kwe amne, ni mda abko mikani Ngōbō kukwei niekā kwe amne ni ruāre abko mikani Ngōbō kukwei kuin Jesubtā mikaka gare kwe amne, ni ruāre abko mikani ni tōdekaka Jesubti ngibiaka amne dirikā kwe arato. **12** Ni biani kore kwe juta deme Ngōbōkwe mikakāre juto biare sribi bātākā ngwarbe nuene Ngōbōkrā, Kristo ngrabare rabadre niren nebe tāte jōkrā abkokāre. **13** Ye kōbōire abko ni rabadre tōdeke gwaire jōkrā Kristobti amne Ngōbō Odei kwe abko rabadre gare kuin nie angwane, Kristo nena űnān tāte jōkrā, ye kwrere ni rabadre nebe űnān tāte jōkrā, abkokāre sribi biani kore Kristokwe ni ruāre yeye.

14 Ni jōkrā tōdekaka Kristobti rabadre nebe űnān tāte kore, ye ngwane abko ni űan tōi rabadre ngābākre kiakia kwrere mda. Ni ngābākre kiakia kwrere abko ie kukwe mda mda dirita niken angwane, tōita nikwite jōtrō kukwe mda mda ye jiebti, abti mrā nitre ni

ngōkaka kātā kukwe dirire blo abko ie tātre ja ngōkamna. Amne bāsi ru mrenbti juankata nebe mūrekwe nekwāre sekwāre, ye kwrere jire tā nakenkā nitre ngābākre kiakia kwrere yebtā. Ye kwrere nikwe űan nūnandre mda. **15** Akwa kukwe era metre ye abko nikwe niedre ni mda mdaye, niaratre tarere kwārā angwane, Kristo ni dokwā, kwrere jire ni rikadre niren gwaire jōkrā abti mrā ni rabadi űnān tāte jōkrā. **16** Ye abko, ni ngrabare tā niren kuin amne ni kiakia ngrabare tā neketaninkā kuin jōkrā jabtā, ye kwrere jire nita niren kuin gwaire jōkrā Kristo kōbōire. Ye mden kisete, nita kuin jōkrā ngrabare gwaire Kristobtā, ye ngwane ni itire itire kākwe sribi jen kwe nuendre niara mrākā mda mda die mikakāre angwane, ni rikai niren kuin gwaire jōkrā jabtā, kātā niken ja tarere kwārikwāri.

Nikwe nūnandre metre Ngōbō ngwārekri

17 Ye mden kisete, ti bike kukwe niere munye abko munkwe mika tāte abko ti tō nibi niei munye ni Dānkien kābti abko krōrō: Nitre űakare israelitare tōdekaka űakare Jesubti tōita ngwarbe kwārākwārā abko erere tātre nūne, ye kwrere munkwe űan nūna jire chi mda. **18** Erere arato, nitre űakare israelitare tōita kā ikote kukwe kāmē kisete amne Ngōbō ni mikaka nūne kākēkēre, ie niaratre tā nūne

mente, űobtā űan angwane Ngōbō gare űakare jire chi ietre, űobtā űan angwane niaratre kākwe ja tōi mikani ribi Ngōbōkrā. **19** Ye abko, kukwe mden mden kāmē amne kukwe mden mden kuin gare űakare ietre, aisete kukwe kāmēkāmē bātākā ngwarbe meribe amne brarebe, jiebti tātre nakwen amne, tātre ja gaire űakare, kātā kukwe kāmēkāmē nuene jōkrā, akwa kukwe kāmē ye mdei tā neme bāri janknu ietre.

20 Akwa Kristo nūkani gare munye angwane, munkwe ja tōitiki űakare nūnakāre kore. **21** Kukwe kuin Jesubtā abko kukwe era metre amne kukwe kuin ye munkwe kukwei nuani angwane, niara tō mun tuai nūne űo, yebtā munkwe ja tōitiki ruen tie. **22** Ye mden kisete, mun nāmāne nūne űo űo kāne, ye abko munkwe kitadre jōkrā temen amne dān kāmē tikateta jabtā, bti kitakata, ye kwrere kukwe nuen nāmāne kāne munkwe, ye munkwe kitaka jōkrā, űobtā űan angwane kukwe kāmēkāmē nāmāne mun ngōkō abko kākwe mun mikani nūne kāmē abko diribare munye. **23** Amne mun tōi nāmāne űo űo kāne, ye abko Ngōbō űai kōbōire mun tōi rabadre kwitani ni btin kwrere abko diribare munye. **24** Amne nita dān btin kite jabtā, ye kwrere mun rabadre ni btin kwrere. Ngōbō abko kukwe nuenkā metre amne niara abko deme, ye kwrere Ngōbōta mun kwite btin abko diribare munye.

25 Ne aisete mun nămane ni ngökö ye kăkwe ñan ni ngöka mda, amne munkwe kukwe era erere nie jae kwărikwări mun mrăkăbe, ñobtä ñan angwane mun abko tă ni itibe kwrere Jesubtä aisete. 26 Erere arato, mun moto raba romon, akwa munkwe ñan ja mika ngite amne mun moto romon, ye ben ngöi mun ñan rika kibien 27 amne, munkwe ñan kă bian diabluye kore. 28 Mdakăre abko, mun mden mden nămane gore ye kăkwe ñan go mda amne ni mda mda kăta jăndrăn mdei nike ye abko mun rabadre die mike, abkokăre munkwe sribi era metre ja kise jenbti jakrä.

29 Erere arato, munkwe ñan blita kămekăme, akwa ni mda mda kăkwe mun kukwei nuadre blite angwane, rabadre mate nuăre olote, kăkwe die mikadre nüne bări metre Jesukristo krăke, abkokăre kukwe kuinkuin aibebti blita munkwe. 30 Amne munkwe ñan Ngöbö Ūai Deme moto mika ulire. Ngöbökwē ja Ūai Deme mikani nüne munbtă ñărăkră munbtă kwrere, mun abko jen Ngöbökwē mikakăre gare munye. Kă mră angwane, Ngöbökwē mun dianditari jökră tâte, ye mikakăre gare metre munye, ja Ūai biani kwe munye. 31 Mdakăre abko, jăndrăn krörö-krörö munkwe kitaka jökră mento jabtă: Mun mătă ni mdabtă amne mun moto romon jakrä kwărikwări, erere arato mun moto ngadaen jötrö amne munta ngrente krikri romone amne

munta ñăke ngwarbe taretare ni mda mdaye amne munta ñăke kămekăme bătăkă ngwarbe ni mda mda rüere, ye munkwe kitaka jökră mento jabtă. 32 Amne munkwe ja moto mika kuin jakrä kwărikwări amne ja raba ruenta-ri tare kwărikwări munye amne, Ngöbökwē ni ngite dianinkă ño nibtä Kristo köböire, ye kwrere munkwe ja ngite dian jabtı ta kwărikwări arato.

5 1 Mun abko Ngöbö ngăbri-ănkă amne mun tare kri kwe, aisete munkwe ja tōi mika nüne Ngöbö kwrere. 2 Erere arato, Kristo kăkwe ni tarebare kri, kăkwe ja mikani müre ketadre krusobtä nikrä. Angwane jăndrăn kukwata Ngöböye abko răta nebe kuin băne bti, ye kwrere Kristo kăkwe ja mikani müre ketadre nikrä abko namani kuin Ngöbökră, aisete Kristo kăkwe ni tarebare kore, ye kwrere munkwe ni mda mda tare arato.

3 Akwa ni deme Ngöbökwē kăkwe nünandre ño, ye kwrere munkwe nuna abko krörö: ja mika gure bati bati bătăkă ngwarbe amne kukwe mda kămekăme meri amne brare ngătăite amne, jăndrăn jenena ie ni tōta nebe jakrä, ye ñan kwandre jire chi mun ngătăite. 4 Erere arato, kukwe kămekăme diăn diăn, ye munkwe ñan dian kadate amne, ni tōi ñăkare tă blite kukwe ngwarbebtă, ye kwrere munkwe ñan blita jire chi. Amne kukwe ngwarbe kămekăme ni mikakrä kōtō, yebtä munkwe ñan blita jire chi arato, ñobtä ñan

angwane ni tōdekaka Kristobti abko kăkwe ñan blitadre jire chi kore, akwa munkwe kuin nie jirekăbe Ngöböye jăndrăn jökrăbtă. 5 Ye ñobtä ñan angwane nire nire kăta ja mike gure bati bati bătăkă ngwarbe amne tă kukwe mda mda nuene kămekăme bătăkă ngwarbe amne jăndrăn jenena ie tōta nebe jakrä, ye abko jăndrăn ngwarbe mikata ngöböre kwe jae kwrere. Nitre ye btă Kristo amne Ngöbö tă gobrane abko ngătăite nitre jăndrăn kore nuenkă ñan rabadi nüne abko ti tō nibi niei metre munye. 6 Ne aisete ni mda mda jata kukwe ngwarbe dirire kore, ye ie munkwe ñan ja ngökamna, ñobtä ñan angwane nitre ñan tă Ngöbö Kukwei mike tâte kore, kăta kukwe nuene kămekăme, ye dokwăre Ngöbökwē mikadi ja ngie nuen kri krübăte.

7 Ye mden kisete, munkwe ñan kukwe kăme nuen jire chi bentre, 8 ñobtä ñan angwane mun ngămi tōdeke Jesubti, kănenkri mun nămane nüne ngwarbe kă ikote, akwa mtare munta nekete ketetibe ni Dănkien Jesukristobe, aisete munta nüne Ngöbö tră ngwente. Ye mden kănti ni nünanka Ngöbö tră ngwente kăkwe nünandre, ye kwrere munkwe nuna kuin metre. 9 Ye ñobtä ñan angwane ni nünanka Ngöbö tră ngwente, ye köböire abko nita kite nebe moto kuin ni mda mdakrä amne nita kite nüne metre amne, nita kukwe era erere niere arato. 10 Mdakăre abko jăndrăn mden

mden tuen dbe ni Dănkienye, ye munkwe mika ñărăre kuin ja kăne abko erere munkwe nuna. 11 Amne nitre nünanka kă ikote abko tă kukwe mikete ngwarbe, yebtä munkwe ñan ja kita siba bentre, akwa kukwe nuenta kămekăme kwetre, ye munkwe mika gare ja ngwărekri jökră Ngöbö tră ngwente, 12 ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö Kukwei kitaka temen kăta kukwe kămekăme nuene kaibe tiebe kă ikote, ye abko gaidre kri, aisete ñan blitadre jire chi kukwe yebtä. 13 Akwa kukwe jökră mikata gare Ngöbö tră ngwente, ye ngwane kukwe ño era metre abko tă nebe gare metre jökră nie, 14 ñobtä ñan angwane jăndrăn jökră mikata Ngöbö tră ngwente, ye abko Ngöbö tră tă mate btă abko kăta tră mike arato. Ye mden kisete nieta krörö:

Ma tōdekaka ñăkare

Kristobti abko tă ni kibien kwrere, aisete nüketa ngwăte.

Erere arato, ni ngwăkăre kwrere mata, aisete năinta krö amne, Kristo kăkwe Ngöbö tră tikadikă ma okwăte

abko nieta kore.

15 Ye mdenbtă abko, mun tōdekaka Kristobti tă nüne ño, yebtä munkwe tōbika kuin ja kăne, kăkwe ja ngibia. Erere arato, munkwe ñan nuna ni diăn diăn tōi ñăkare kwrere, akwa munkwe nuna ni tōbtă kwrere 16 amne, kă ne năire kukwe kăme nuenta bări, aisete

munkwe nūna kārekāre Ngōbō-krā amne munkwe ñan kā gate jire chi ngwarbe. **17** Erere arato, Ngōbō tō mun tuai nūne ño, ye rīkadre gare munye, ie ti tō, aisete nitre tōi ñakare, ye kwrere munkwe ñan nūna. **18** Mdakāre abko, munkwe ñan dō kwaka ña drōbakāre, ñobtä ñan angwane ni dōre abko kätä nebe jāme dokwābti amne, tā nebe diān krībāte, aisete munkwe ñan drōba. Akwa kōbō kwatirekwatire munkwe Ngōbō Ūai tuametre nūne tāte jōkrā jabtā. **19** Erere arato, munkwe blita jabe kwāri-kwāri salmobtä, amne ka ūkaninte niedre Ngōbōye, ye munkwe nie amne ka mda mda kuin niedre Ngōbōye, ye munkwe nie, aisete munkwe ka nie amne Ngōbō kākikata ja tōibti munkwe. **20** Kāre munkwe kuin nie ni Rūn Ngōbōye jāndrān jōkrābtā ni Dānkien Jesukristo kābti.

Kukwe ni gure gure krāke

21 Mdakāre abko, munta Kristo mike ūtiāte jae, aisete munkwe ja mika ūtiāte jae kwārikwāri. **22** Mdakāre abko, meri gure gure abko kätä ni Dānkien mike ūtiāte ño jae kätä kukwei mike tāte, ye kwrere arato ni brare kwe ye abko mika ūtiāte kwe jae, kukwe mikakāre tāte, **23** ñobtä ñan angwane nitre tōdekaka Kristobti abko tā Kristo ngrabare kwrere amne Kristo abko tā ji dokwāte krāke, ye kwrere ni brare tā ji dokwāte meri kwe krāke. Kristo abko nitre tōdekaka niarabti

Diantarikā arato. **24** Nitre tōdekaka Kristobti abko tā Kristo kukwei mike ūtiāte jae amne tā mike tāte, ye kwrere arato meri gure kākwe brare kwe kukwei mikadre ūtiāte jae mikakāre tāte arato.

25 Amne Kristo kākwe nitre tōdekaka bti tarebare, kākwe ja biani mūre ketadre krāke, ye kwrere jire mun brare gure gure kākwe meri munkwe tare. **26** Kristo kākwe ja biani mūre ketadre kore ni mikakāre merebe amne deme, ye abko mun namani ngōkani ñōte Kristo kābti munkwe bā mikani jabtā amne munkwe tōdekani niarabti munkwe niebare abko munkwe bā mikani jabtā arato. **27** Erere arato, Kristo kākwe ja biani mūre ketadre kore, ye kōbōire abko nitre tōdekaka bti abko bā rabadre bāri nuāre amne jāndrān kāmekāme tiebe ñan rabadre jire btā. Erere arato, ñan rabadre ni kwata nākwain nākwain kwrere kukwe kāmekāme kisete amne, jāndrān mda mda kāmekāme ñan rabadre jire nitre ye ngātāite, akwa Kristo tō namani tuai deme amne era metre ja ngwāre-kri, abkokāre ja biani mūre ketadre kwe krāke.

28 Kristo kākwe ni tarebare kore, ye kwrere arato ni brare brare kākwe meri kwe taredre. Amne niara tā ja ngrabare tarere au, ye kwrere meri kwe taredre kwe, ñobtä ñan angwane nire nire kätä meri kwe tarere, ni ye abko tā ja tarere au. **29** Ye abko ni ñakare jire iti kätä bātā ngwen

ja ngrabare btā au, akwa nita ngibiare kuin amne nita mrōre ja ngrabare krāke. Ye kwrere arato, Kristo tā nuene nitre tōdekaka niarabti krāke, **30** ñobtä ñan angwane nitre jōkrā tōdekaka Kristobti abko Kristo ngrabare kwe amne ni itire itire abko Kristo kiakia ngrabare. **31** Ne aisete, Ngōbō Kukwei kätä niere krōrō:

Ni brare kākwe ja mikadre gure angwane, rikadre nūne jenena rūnbtā amne meyebtā mento merire kwebe.

Angwane ni nibu ye abko rabadi ni itibe kwrere,

Génesis 2.24

abko nieta kore. **32** Yebtā abko kukwe nebti jāndrān ūtiāte kri gare ñakare nie abko tā ūkani tiebe Ngōbōkwe abko tā nūke gare nie, akwa Kristo amne nitre tōdekaka niarabti abko btā kukweta tiebe kore Ngōbōkwe abko tita niere. **33** Amne mun brare brare abko ie ti bike niere-ta bobukāre krōrō: Mun itire itire kätä ja tarere au, ye kwrere jire munkwe meri munkwe tare amne, mun merire merire abko kākwe ni brare munkwe mika ūtiāte jae abko tita niereta kore munye.

Kukwe ngābākre krāke amne rūn btā meye kwe krāke

6 **1** Mdakāre abko, mun ngābākrere, mun ye abko ni Dānkienkwe, aisete munkwe mun rūn btā mun meye kukwei mika tāte, ñobtä ñan angwane ye abko kuin ni Dānkien okwābti.

2-3 Ngōbōkwe ja kukwei ne biani Moiséye nuendre ngābākre, ben gwaire jāndrān bāri ūtiāte kōbōi mikani kāne kwe abko krōrō:

Munkwe nūnandre jāme amne munkwe nūnandre raire kā temen nebtā, abkokāre munkwe mun rūn btā mun meye mika ūtiāte jae,

Deuteronomio 5.16

abko nieta kore Ngōbō Kukweibtā.

4 Amne mun ngābākre rūnre rūnre abko kākwe ñan ngābākre munkwe moto mika romon kukwe bātākā ngwarbe btā, akwa munkwe ngābākre munkwe tōi tikadre amne munkwe ji kuin Ngōbōkwe mikadre gare ño ietre abko ie ni Dānkien tō, ye kwrere munkwe nuen.

Kukwe ni klabore krāke amne bkānkā kwe krāke

5 Mdakāre abko, mun klabore kākwe mun bkānkā kukwei mika tāte ja tōi kuinbti. Erere arato, munta sribire Kristo ara jire krāke raba ruen munye, kākwe mun bkānkā mika ūtiāte jae amne munkwe jūrā ngwian era metre, munkwe Kristo mikadre tāte ye kwrere. **6** Ye abko, ñan mun bkānkā okwābti aibe munkwe sribi nuen kuin ja bā mikakāre kuin, akwa sribikā Kristokrā ye kwrere munkwe sribi amne Ngōbō tō dreye, ye erere munkwe nuen jōkrā ja tōi metrebti. **7** Ye abko, munkwe sribi ja di ngōi jōkrā mun bkānkā krāke, ye

abko ñan munta sribire ni kä nebtä kräke, akwa munta sribire ni Dänkien ara jire kräke munkwe nütü, kākwe sribi kore, 8 ñobtä ñan angwane ni klabore ya o klabore ñakare ya, akwa ni itire itire kākwe dre dre nuenbare kuin, ye abko ni Dänkien kākwe ütiä biandi nie, ye abko raba gare metre munye.

9 Mdakäre abko, ni klabore käta sribire ja tõi kuinbti bkänkä kräke, ye kwrere jire mun mden mden käta ni klabore bkäne ye kākwe sribi ükadrete ja tõi kuinbti kräke. Amne munkwe ñan rätäkä mikakäre ene, ñobtä ñan angwane mun amne niaratre abko tä sribire ni Dänkien itibe kräke. Ni Dänkien ye abko tä kä käinbti amne niara abko kräke ni ütiäte ja kwrere jökrä.

Jändrän rükrä Satana rüere

10 Mtare mentokwäre abko ni Dänkien di kri, yebti munkwe nüna dite köbö kwatirekwatire abko krörö: 11 Jändrän jökrä bianta Ngöbökwä ja ngibiakrä ni rüe ngäniene, ye kite jabtä munkwe. Diablu ni ngöka-ka kākwe kukwe mikaditbe mun rüere, ye ngwane mun rabadre nünenkä dite jabtä diablu rüere, abkokäre kite jabtä munkwe, 12 ñobtä ñan angwane ñan nita rüe ni kä nebtä rüere, akwa üai kämekäme tä dikekä kabre käinta sete abko di kri amne tä kä käme iko kä jökräbti kä nebtä dänkiene amne gobrane ni ngätäite nete abko rüere nita rüe. 13 Ne

aisete jändrän jökrä bianta Ngöbökwä ja ngibiakrä ni rüe ngäniene, ye den kisete munkwe amne köbö te kukwe taretare jatadi mun nuente ja käne, ye näire mun rabadre nünenkä dite jabtä mun rüebe, abkokäre munkwe ja mika juto biare rükäre kore. Yebti munkwe nünanka dite jabtä. 14 Ye aise-te, nitre rükä käta koria makete dime ja mrökarabtä ja mikakäre biare rükäre, ye kwrere munkwe kukwe era metre Ngöbökwä makäte jabtä rükäre Satana rüere. Erere arato, nitre rükä tä jändrän ribi mike ja mäträbtä ja ngibiakrä, ye kwrere munkwe nünandre era metre Ngöbökrä ye abko kākwe mun ngibiadre mun rüe Satana ngäniene.

15 Mdakäre abko, nitre rükä tä sandalia neketete kuin temen kite ja ngotobtä rükäre, ye kwrere munkwe ja ngoto mika juto biare niken Ngöbö kukwei kuin Kristobtä ye niere ni mda mdaye. Ngöbö kukwei kuin Kristobtä, ye tä ni mike ja maketa jame Ngöböbe. 16 Akwa jändrän jökrä ja ngibiakrä yebti ta abko tödeka kwatibe Ngöböbti, ye abko munkwe dian kisete nitre rükä tä jändrän ribi ngwen kisete ja ngibiakrä, ye kwrere munkwe nuendre kore. Ye köböire abko üai kämekäme kākwe kukwe kämekäme kitadi buko jutra ngitiekä kwrere mun rüere angwane, munkwe kukwe käme ganaindi kwäräbe.

17 Amne munta dianintari, ye abko jändrän ribi mikata ja

Rükä romanobo nämane ja ngwä kite kore ja mikakäre juto rükrä (Efesios 6.10-18)

dokwäbti ja dokwä ngibiakrä rüe ngäniene ye kwrere. Amne Ngöbö Kukwei abko tä ngitra kwrere Ngöbö Üaikwe. Ngöbö Kukwei yebti munkwe rü, nitre rükä tä rüe ngitrabti ye kwere. Jändrän jökrä rükrä ye munkwe dian kisete rükrä jae diablu amne üai käme kwe ye rüere. 18 Erere arato, munkwe blita kärekäre Ngöböbe amne, Ngöbö Üai köböire munkwe ja di ribe Ngöböye amne munkwe jändrän kārā kärekäre ie arato. Erere arato, munkwe mokre käre jabtä, akwa mun ñan rante blitare Ngöböbe, kākwe blita käre ben nitre deme deme kwe ye kräke.

19 Mdakäre abko, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä nämane tiebe ye abko tikwe niedre ño ño abko Ngöbökwä mikadre gare tie amne, kä jürä rabadre ñakare tibrä blitare, abkokäre munkwe blita Ngöböbe tikrä. 20 Ngöbö kukwei kuin abko tikwe mikadre gare, abkokäre Ngöbökwä ti juani blitaka jakrä. Ngöbö kukwei ye mden dokwäre tita ngite kä teri nete mtare, akwa kä jürä ñan rabadre jire chi tibtä blite Ngöbö kukweibtä, abkokäre munkwe blita tikrä Ngöböbe.

Kukwe mrä

21 Mräkäre abko, Tiquico ni mräkä tare kri nikwe amne sribikä era metre ni Dänkienkwe abko tita juen nebe mun kanti yete. Tita ño nete amne tita dre dre nuene ye abko niarakwe niedi jökrä munye. 22 Erere arato, nunta ño nete ye niedre kwe munye abko kākwe kä mikadre juto munbtä, abkokäre tita juen nebe yete.

23 Ngöbö ni Rün nikwe amne Jesukristo ni Dänkien kākwe ja mräkäre yete mika nüne jame amne, munkwe ja taredre kwärkwär tödekare kwärä kwatibe Ngöböbti abko ie ti tö. 24 Amne nire nire käta ni Dänkien Jesukristo tarere era metre kärekäre, ye abko kräke Ngöbö raba ja moto mike kuin arato. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Filipobokrä Filipenses

Pablo kākwe tärä ne tikani angwane, niara nämāne ngite kă teri juta Romate, kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Ne nakaninkă ño abko tä tikani Hechos 28.14-31 yebtä. Akwa Pablo nikani Silas amne Timoteobe nebe juta Filipo kănti kukwe kuin Jesubtä mikakäre gare ietre angwane, ni kwati kākwe tödekani Jesubti. Ye abko tä tikani Hechos 16.12-40 yebtä. Abti niara nämāne ngite nükani gare nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Filipote yeye angwane, niaratre kākwe ngwian amne jändrän mda mda juani Pablo kräke ni iti kädian nämāne Epafrodito köböire Pablo die mikakäre. Abtä Pablokwe tärä Filipenses ne tikani kuin niekäre ietre.

Mdakäre abko, Pablo namani ja tare nike, akwa kă namani nuäre btä abko mikani gare kwe nitre nünanka Filipo yeye, ñobtä ñan angwane nitre tödekaka Jesubti nünanka yete nämāne ja tare nike arato tödekabtä Jesubti. Jesukristo kākwe nünabare ño, kākwe bikabare tidrä ni mda mdabtä, ye kwrere nitre tödekaka Jesubti kākwe nünandre ja die mikadre kwärikwäri nünenkä dite Jesubtä abko Pablokwe niebare ietre.

Mdakäre abko, Pablokwe nitre tödekaka Jesubti mikani mokre nitre israelita ruärebtä. Nitre israelita ruäre nämāne niken kukwe dirire blo Jesukristobtä abko ngäniene ja ngibiadre Pablokwe niebare ietre. Tödeka kwatibe Jesubti, aibe köböire ni ñan rabadre dianintari nitre israelita ne nämāne dirire, akwa ñakare kore Pablokwe niebare, aiseite ja ngibiadre kuin niebare kwe.

Pablota köbö kuin juen

1 1 Ti Pablo kăta tärä ne tike amne Timoteo tä tibe nete. Nun ne abko sribikă Kristo Jesukwe. Mun deme Ngöbökwe tä ketetibe Kristo Jesube juta Filipote amne mun ni Ngöbökwe jie ngwianka amne nitre ni mda mda die mikaka, ye kräke nunta

köbö kuin juen. 2 Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo raba ja moto mike kuin munkrä amne mun mika nüne jăme kwetre, ie ti tö.

Pablota kuin niere Ngöböye ja di kăräre kwärä

3 Ja mräkätre, munta nuke töre batire batire tie angwane,

tita kuin niere Ngöböye munbtä. 4 Erere arato, tita blite Ngöböbe angwane, kăta neme bări nuäre tibtä blitare Ngöböbe mun jökrä kräke, 5 ñobtä ñan angwane munkwe tödekani kena Jesubti angwane, mun nikani ti die mike kukwe kuin Jesubtä kădriene abti kă nukebe mtare. Yebtä kăta neme bări nuäre tibtä blitare Ngöböbe mun kräke. 6 Ye abko, Ngöbökwe sribi kuin kômikanin-tbe munbtä, sribi ye abko niara ara kākwe ngwiandi bare jökrä nebe Kristo Jesu jatadita kă mrä köbö ye näire, ye abko gare kuin tie. 7 Tikwe töbikadre kore mun jökräbtä abko kuin ruen tie, ñobtä ñan angwane mun tare kri tikwe. Ngöböta ja moto mike kuin tikrä ti die mikakäre, ben gwaire munta ti die mike arato, aiseite tita ngite mākäninte kadenanbti kă teri ya o tita kukwe kuin Jesubtä ngie mike amne bă mike ütiäte gobran ngwäreki, akwa ye kănti munta ti die mike. 8 Ne aiseite nikwe ni mda mda taredre ño abko Kristo Jesu tä mike gare tie, yebti tita mun jökrä tarere kri, ye abko gare kuin jökrä Ngöböye.

9 Ne abko, tita ja di ribere krörö Ngöböye munkrä: Mun tödekaka Jesubti kākwe ja tare dre kwärikwäri amne ni mda mda taredre bări mda munkwe arato köbö kwatirekwatire. Erere arato, Ngöbö rükadre gare bări munye amne mun jatadre neme bări töbtä Ngöböbtä, dre abko kuin Ngöbö ngwäreki rükadre gare bări metre munye abko tita

ribere Ngöböye munkrä. 10 Tita ribere kore Ngöböye, ñobtä ñan angwane kukwe rükadre gare kore munye, ye köböire dre dre ütiäte nünankrä bări metre Ngöbökrä rükadre gare munye amne mun rabadre nüne kuin deme amne, ni mda mda ñan rabadre mun kite ngise nebebe Kristo jatadita ye näire. 11 Ne abko munkwe nuendre angwane, mun rabadre nüne metre Ngöbö ngwäreki Jesukristo diebti, ye köböire Ngöbö rabadi kăikitanin-kă amne rabadi mikani ütiäte kri.

Kukwe kuin Jesubtä tä nuke gare ni kwatiye

12 Ja mräkätre, mtare ti tö kukwe mda niei munye abko krörö: Kukweta nakenkä taretare tibtä, yebtä kukwe kuin Jesubtä kădrieta niken bări janknu mentokwäre, ye abko rabadre gare munye abko krörö: 13 Tita ngite mākäninte kadenanbti kă teri tödekabtä Kristobti, ye abko nukanina gare era metre nitre guardiare emperador gwiriete ie, amne ni kwati mda mda, ie nukanina gare arato. 14 Ti kitani ngite tä gare ti mräkätre tödekaka ni Dänkienbtiye nete, ye abko kăta bäsı niaratre jökrä kite blite bări mda kukwe kuin Ngöbökwe yebtä amne kă jürä ñakare btäre blitare.

15 Nitre ye ngätäite, ni ruäre tä kukwe kuin Kristobtä mike gare, akwa era metre tä mokrere tibe amne töita bikabtä kri tibtä, kăta kukwe kuin Jesubtä mike

gare ni mda mdaye. Akwa ni ruäre abko tä mike gare ja töi kuinbti. **16** Nitre ye tä ti tarere, aisete tätre kukwe kuin Kristobtä mike gare kore ja töi kuinbti, ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire käkwe ti mikani kukwe kuin ye ngie mikaka abko garera ietre. **17** Akwa ni tä mokrere tibe, ye abko tä kukwe kuin Kristobtä mike gare arato, akwa tätre bike kri au amne, ñan tä sribire ja töi metrebti. Tita ngite ne ngwane, niaratre töta kukwe mikaitbe bäri ti rüere, aisete käta näin kukwe kuin Jesubtä mike gare kore. **18** Akwa ye abko ñan mikata bäri ütiäte tikwe, ñobtä ñan angwane niaratre tä kukwe kuin Kristobtä mike gare töi kuinbti ya, ñakare ya abko tä dbe tikrä, ñobtä ñan angwane tätre kukwe kuin ye mike gare jirekåbe. Ye abko bäri ütiäte, aisete käita neme bäri nuäre tibtä.

Akwa kä rabadi bäri nuäre tibtä janknu, **19** ñobtä ñan angwane era metre tita ngite kä teri nete, akwa munta blite tikrä Ngöböbe amne Ngöböta Jesukristo Üai juen ti die mikakäre, aisete Ngöbökwé ti dianditari mrä abko gare kuin tie. **20** Ti tädi kukwe ükatekä romanobo ngwärekre angwane, Ngöbökwé ñan ti tuadremetre Kristo Jesu rükente abko tita ribere ie. Erere arato, ti rabadre baliente, kåkwe Kristo mikadre tuare ütiäte kri ni kwati ngwärekre Ngöbö diebti abko tita ribere Ngöböye. Akwa kukwe ükatekä romanobo kåkwe

ti tikadrete nünakäre janknu ya o ti juandre müre ketadre kwe ya, mden erere tä dbe tikrä, **21** ñobtä ñan angwane tita nire nünakäre Kristo aibe kråke, akwa ti müre ketadre ye abko rabadre bäri kuin tikrä. **22** Akwa ti tikadrete nünakäre janknu kä nebtä angwane, tikwe sribi kuin- kuin nuendre bäri Ngöbökrå, aisete dre abko rabadre bäri kuin tikrä abko ñan nüke gare tie. **23** Ye aisete, jändrän ketebu ne mden abko tikwe diandrekä jakrä abko tä neme tare tikrä töbike btä. Ti müre ketadre nitre romanobokwe tödekabtä Kristobti angwane, ti rikadre nüne Kristobe, ie ti tö bäri krübåte amne, ye abko rabadre bäri kuin tikrä. **24** Akwa nitre romanobo kåkwe ti tikadrete nünakäre janknu kä nebtä abko bäri kuin munkrä ruen tie. **25** Ti tikadite nünakäre janknu mun jökrå die mikakäre näin bäri metre Jesube amne, kä mikakäre nuäre munbtä tödekabtä Jesubti, ye kråke ti rabadi mun jökråbe abko gare kuin tie. **26** Angwane ti rabadita bobuta munbe ketetibe angwane, ti käi rabadita bäri nuäre munbtä amne, munkwe Kristo Jesu käikitadikä, aisete ti rabadre tikaninte rabakäre bobuta munbe abko tuen bäri kuin tie.

Kukwe kuin Kristobtä bä mikadre ütiäte

27 Akwa kukwe ketetibe bäri ütiäte nuendre munkwe abko ti bike niere krörö munye: Kukwe kuin Jesubtä rabadre ütiäte ni

mda mda okwåte, abkokäre munkwe nüna kuin metre. Munkwe nünandre kore ne ngwane, ti rabadita ja tuenta munbe ya, ñakare ya, o tikwe ni kukwei nuadita munbtä jirekåbe, akwa kukwe krörökrörö rabadi gare tie: Mun tä nünenkä dite jabtä töi ketetibe jökrå, ye köböire munta ja die mike kwårikwåri kukwe kuin Kristobtä mikakäre gare bäri. **28** Erere arato, munkwe ñan ja ngwian nikenkä mun rüe kåne, ñobtä ñan angwane niaratre tä rüere mun rüere, ye abko käta kukwe krörö mike gare: Niaratre juandi ngwarbe jökrå Ngöbökwé, ye abko tuen kuin btåtre, akwa mun abko Ngöbökwé dianditari, ye abko tuen gare kuin munbtä arato. **29** Ye abko, Ngöbö moto kuin, ye köböire munkwe tödekani Jesukristobti. Akwa ñan munkwe tödekadre jirekåbe bti, akwa Ngöbö moto kuinbti munkwe ja tare nikadre kråke abko kuin munkrä arato abko rabadre gare munye. **30** Ye mden kisete mun amne ti, nita ja tare nike ja kwrere Jesukristo dokwåre mta-re. Nita ja tare nike, ye mden kwrere tikwe ja tare nikani mun okwåbti ti nåma kena juta Filipote, ye kwrere tita ja tare nike nete abko kukwe nuata mda bati munkwe kore.

Nitre tödekaka Jesubti kåkwe nünandre Jesu kwrere

2 **1** Ti mråkätre, munta ketetibe Kristobe, aisete ja motota neme ruen nuäre nuäre

munye amne, Ngöböta mun tarere, ye tä mun moto mike jåme. Erere arato, Ngöbö Üai tä munbtä abko tä mun mike ketetibe jökrå amne, mun ruentari tare Ngöböye amne Ngöböta ja moto mike jåme mun kråke abko gare tie. **2** Ye mden kisete, munkwe kä mikadre bäri nuäre tibtä, abkokäre munkwe nüna krörö: Munkwe ja töi mika ja näre jökrå. Munkwe ja tare ruäre kwårikwåri. Munkwe nüna jåme jökrå jabe kwårikwåri. Erere arato, jändrän ketetibe btä munkwe töbika gwaire jökrå. **3** Munkwe ñan jändrän nuen jire kaibe jakrä amne ja dikaikåre, akwa bika tidrä ni mda mda-btä amne ni mda mda mika bäri ütiäte jakrä. **4** Mdakäre abko, munkwe ñan töbika jändrän kuinbtä kaibe jakrä akwa, munkwe töbika jändrän kuinbtä ni mda mdakrä arato.

5 Ye kwrere Kristo Jesu kåkwe töbikabare jabtä amne ni mda mdabtä amne nünabare kore kwe, aisete ye kwrere munkwe töbika amne nüna munkwe arato abko krörö:

6 Kristo abko Ngöbö arabe arato, akwa rabadre ütiäte janknu Ngöbö kwrere, yebtä abko ñan namani töbike kaibe jakrä amne namani ruentari tare ñakare ie.

7 Ye mden kisete, Kristo abko Ngöbö arabe, akwa niara käi ütiäte ütiäte kri abko mikaninte kwe ja töi

jenbti, kākwe ja dikaibare ñakare amne, ja mikani ütiäte ñakare kwe abko krörö:

Ni klabore kwrere jire nämane kä nebtä. Erere arato, niara därebare angwane, nämane ni kä nebtä kwrere.

8 Mdakäre abko, niara namani tuen ni kä nebtä kwrere ni jökräye amne namani bike tidrä ni jökräbtä, kākwe Ngöbö kukwei mikani täte jökrä amne ja biani müre ketadre kwe Ngöbö kukwei mikakäre täte metre.

Akwa ñan müre ketani nuäre, akwa müre ketani krübäte krusobtä.

9 Ye kwrere Jesukwe ja mikani ütiäte ñakare. Ye mdenbtä Ngöbökwé mikani bäri ütiäte ni jökrä amne jändrän jökrä bti ta amne, ni käi bäri ütiäte abko Ngöbökwé biani ie arato.

10 Ye mden kisete, Jesu ye ngwärekre ni jökrä amne jändrän jökrä kä käinbti, kä temenbtä amne dobo täni abko rabadi ngukudokwäbti niara mikakäre ütiäte jae,

11 Jesukristo abko Dänkien Ngöbö niedre ie angwane, Ngöbö ni Rün rabadi mikani ütiäte kri arato.

Ngöbö kukwei mikadre täte

12 Ne aisete ti mräkäre tare tikwe, ti nämane mun kanti juta Filipos yete angwane, käre mun nämane Ngöbö kukwei mike täte, ye kwrere arato mtare tita mobe munye akwa, munta Ngöbö kukwei mike täte bäri era metre. Akwa ni dianinantari Ngöbökwé kākwe Ngöbö kukwei mikadre täte ño, ye kwrere munkwe sribi Ngöbö kukwei mikakäre täte jökrä, Ngöbö mikare ütiäte kri kwärä, Ngöbökwé mun dianinantari bä mikakäre metre.

13 Munkwe nuendre, ñobtä ñan angwane Ngöböta sribire munbtä mun töi mikakäre biare sribi kuin nuenkäre amne, Ngöböta sribire mun mikakäre dite sribi kwe ye ngwiankäre bare.

14 Jändrän jökrä nuenta munkwe, yebtä munkwe ñan ñäkä jabtä kwärikwäri amne, munkwe ñan ja kweta kwärikwäri.

15 Munkwe nünandre kore angwane, kukwe ñan kwandre jire ni mda mdaye mun kitakrä ngise amne mun töi amne mun moto rabadre metre abkokäre. Ye kwrere, munkwe nünandre Ngöbö ngäbriänkäre töi kuin metre kwrere nitre moto kämekäme amne diän diän ngätäite. Sö amne muke tä trä ngitiekä kä käinbti deo, ye kwrere jire munta kä trä Ngöbökwé mike tuare nitre kämekäme amne diän diän ngätäite kä nebtä. **16** Ne aisete Ngöbö kukwei kuin käta ni mika nüne kärekäre, ye munkwe keta, te dime kisete niekäre ni

jökräye. Munkwe nünandre kore ne ngwane, Kristo jatadita ye näire mun käi rabadi nuäre tibtä, ñobtä ñan angwane tikwe ñan ngoto nikani ngwarbe sribire mun ngätäite abko tikwe gadi aisete. **17** Munta tödeke Ngöböbti abtä munta sribi kuin nuene Ngöbökrä. Ye abko, jändrän kämikata kukwadre Ngöböye niara käikitakakrä ye kwrere. Amne tita sribire mun ngätäite, ye dokwäre nane ti kämikadre, ye ngwane jändrän biani kukwadre Ngöböye, bti dö kekata, ye kwrere ti rabai Ngöbö ngwäre-kri. Akwa ye abko Ngöbö moto mikakrä nuäre amne, ye kwrere jire tikwe mun käi ngwiandre nuäre gwaire jabtä. **18** Ne aisete, munkwe kä ngwian nuäre gwaire jökrä jabtä tibe ja tare nikabtä kore.

Timoteo amne Epafrodito juandi jötrö Pablokwe

19 Ja mräkäre, ni Dänkien Jesu tö, ne ngwane bä jötrö ti tö Timoteo juain nebe mun kanti yete, ñobtä ñan angwane niara rabadreta mun kanti angwane, kä rabadi nuäre munbtä niara tuare. Abti niara rükadreta kukwe ngwenante kuin munbtä tie, ye abko kākwe kä mikadre nuäre tibtä arato, abkokäre tikwe juandi. **20** Tikwe Timoteo juandi, ñobtä ñan angwane tita mun tarere metre, ye kwrere Timoteo aibe käta mun tarere, aisete tikwe niara juandi mun kanti mun die mikakäre. **21** Ni kwati mda abko käta töbike

jändrän jakwebtä au, akwa Kristo Jesu tö dreye, yebtä töbikata ñakare kwetre. **22** Akwa Timoteo abko käta nüne metre, ye garera mun jökräye, ñobtä ñan angwane ni ngobo nikwe käta ni die mike ño sribibtä, ye kwrere jire Timoteokwe ti die mikani kukwe kuin Jesubtä mike gare ni mda mdaye, ye garera munye arato. **23** Ne aisete kukwe rabai ño tikrä nete gadi tikwe angwane, tikwe Timoteo juandi nebe mun kanti yete. **24** Amne ti abko tä ngite kä teri nete, akwa ti Dänkien Jesu diebti, bä jötrö ti tika-drete angwane, ti näin nebe mun kanti arato abko tita nütüre.

25 Akwa gwängwarbe abko, ti mräkä Jesu käbti Epafrodito, sribi muko tikwe amne ti die mikaka tikwe, ye abko munkwe juani ti die mikakrä nete abko ti bike juenta nebeta mun kanti. **26** Niara abko tä ulire mun miare amne, niara namani bren abko gani munkwe, yebtä abko bäri tä töbike kri mda. **27** Epafrodito abko namani bren jume bkänä amne bäsi krütani akwa, namani ruentari tare Ngöböye, aisete Ngöbökwé mikaninta quinta amne krütani ñakare. Tita ulire nete, ne bäriré ti ñan rabadre ulire mda, abkokäre ti namani ruentari tare arato Ngöböye niarabe gwaire, aisete niara krütani ñakare. **28** Ye mdenbtä abko, tita niara juenta jötrö ngwarbe nebeta mun kanti, kä rabadreta nuäre munbtä niara tuareta abkokäre amne, ti ñan tädre töbike kri janknu arato, abkokäre tita juenta. **29** Ne aisete

kā raba nuāre munbtā niara kare ngābti ni mrākā nikwe kwrere ni Dānkien kābti. Ye kwrere arato, ni Epafrodito ne kwrerekwrere, ye abko munkwe mika ūtiāte jōkrā arato, **30** űobtā űan angwane Epafrodito bāsi krūtani sribi-btā Kristokrā amne, ja kwata namani ruentari tare űakare ie angwane, bāsi krūtani sribi-btā tikrā, sribi űan rabadre bare jire munye tikrā, mden abko niara nāmane nuene, abtā ja bren nika-ni kore kwe.

Dre nuenta ja di jenbti abkobtā bikadre kri űakare

3 1 Ti mrākātre tikwe, mun-kwe ni Dānkien kāi ngwian bāri nuāre jabtā. Ti bike kukwe niere munye, ne kwrere tikwe tikanina munye akwa, tare űakare tikrā tiketa mda munye, űobtā űan angwane kukwe ne kuin mun die mikakrā mun rūe ngāni-ene ruen tie, aiseite tita tiketa munye. **2** Ja mrākātre, nitre israelita kāta Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye nuendre nie mikamna tāte munye amne, kāta ja űārākrā mikamna ja kwatabtā munye, ye ngāniene munkwe ja ngibia kuin, űobtā űan angwane niaratre abko ni ngututu kāmekāme krūbāte amne niaratre abko sribi diān diān nuenkā amne niaratre abko ni kwata tikakaka ngwarbe, aiseite nitre ye ngāniene munkwe ja ngibia kuin. **3** űārākrā mikata ja kwatabtā, ye abko kāta ni jen Ngōbōkwe era metre bā mika nieta kwetre. Akwa ye abko űakare

metre, űobtā űan angwane ni abko ni jen Ngōbōkwe era metre gare krōrō nie: Nita sribire Ngōbōkrā amne nita niara kākitekā Ngōbō űai kōbōire amne, nita Kristo Jesu aibe bā mika ūtiāte kri. Erere arato, jāndrān tuen ni ngrabarebtā, yehti nita tōdeke űakare amne jāndrān nuenta au jakrā abko ni űan tō bā mikai ūtiāte kri, aibehti ni ne mden abko ni jen Ngōbōkwe era metre gata nibtā. **4** Akwa ti tō rabadre ja bā mikai ūtiāte kri ne ngwane, jāndrān nuenta au jakrā, yehti ti rabadre ja bā mika ūtiāte kri ruen tie.

Nitre ye abko tā jāndrān nuene au jakrā ja mikakāre metre Ngōbō okwāte, ja bā mikakāre ūtiāte kri. Akwa ti bāri kākwe kukwe nuenbare kuin tāte abti ja rabadre ruen ūtiāte kri tie abko krōrō: **5** Ti dārebare angwane, kwāirare ti űārākrā mikani ti kwatabtā amne, ti abko israelita, amne ti dārebare juta Benjamin-kri amne ti abko hebreo era metre. Erere arato, ti nāmane nekete nitre bariseokri, aiseite kukwe biani Ngōbōkwe nuendre nie, ye abko ti nāmane mika tāte bāri metre nitre bariseo kwrere. **6** Ne aiseite Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye nuendre nie, yehti ti nāmane mokrere krūbāte, aiseite nitre tōdekaka Jesubti abko rūere ti nāmane nāin kisere mikakāre ja tare nika. Erere arato, Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye nuendre nie, ye erere ti nāmane mika tāte bāri, aiseite ti nāmane nūne bāri metre, ni mda

mda nāmane nūtūre tibtā, aiseite ti bāri kākwe ja bā mikadre ūtiāte kri.

7 Akwa Kristo rabadre mikani kri ti kōbōire, abkobtā jāndrān jōkrā nāmane ūtiāte kri kena tikrā, ye abko tuen ūtiāte űakare tie mtare. **8** Ne bārire mda abko, ti Dānkien Kristo Jesu rükadre gare bāri kuin tie ne abko bāri ūtiāte tikrā. Ye mden kisete, jāndrān jire jōkrā mda mda, ye tuen ūtiāte űakare tie ti Dānkien kwrere, aiseite niara krāke tikwe jāndrān jōkrā tuanimetre ja jiehti. Jāndrān jōkrā ye mden abko tuen jāndrān ngwarbe rā kure kwrere tie, aiseite tita mikete, ti Dānkien Kristo Jesu rükadre gare bāri kuin tie amne, **9** ti rabadre nūne bāri ketetibe Kristobe abkokāre. Tikwe ja tōi mikani Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye ye mika tāte, akwa űan ye kōbōire ti ngite űakare mda Ngōbōkwe niebare tibtā amne ti kani ngābti kwe, akwa tōdeka kwatibe Jesubti, ye aibe kōbōire ti ngite űakare mda Ngōbōkwe niebare tibtā amne ti kani ngābti kwe. **10** Erere arato, Kristo rükadre gare metre ta tie, ie ti tō abko krōrō: Ja di kribti Ngōbōkwe Kristo mikaninta nire, niara di ye abko ie ti tō jakrā arato nūnankrā Kristokrā. Erere arato, niarakwe ja tare nikani űo, ye kwrere ti tō ja tare nikai arato ni mda mda ngwiankāre Ngōbōye. Ne kwrere arato, niarakwe ja biani mūre ketadre ni mda mda krāke, ye kwrere ti tō ja biain mūre ketadre ni mda mdakrā arato amne,

11 Ngōbōkwe ti mikadita nire niara kwrere, ie ti tō, abkokāre ti tō nūnai bāri ketetibe Kristobe.

12 Nebtā abko űan ti nena jāndrān jōkrā ye bkāne, tita niere. Erere arato, Ngōbōkwe ni mikadi era metre kā kāinbti, ye erere ti nena era metre űan tita niere, akwa drekāre Kristo Jesu kwe ti kārābare kāne, ye aibehti ti tōita, aiseite ye jiehti tita nakwen ja di ngōi jōkrā. **13** Ti mrākātre, ne űan ti nena jāndrān jōkrā bkāne tāte jōkrā ja di jenbti abko tita niere, akwa jāndrān ketetibe btā tita ja tōi mika kwatibe abko nere: Jāndrān kānekāne namani tie abko tita kākwi-tekā jabti, amne jāndrān kuin tā ti kāne Ngōbōkwe abko jiehti tita nakwen janknu ja di ngōi jōkrā. **14** Ne abko jāndrān kuin kā kāinbti biandre tie Ngōbōkwe Kristo Jesu kōbōire abko erere ti rabadre bkāne, abkokāre Ngōbōkwe ti kārābare nūne kā kāinbti ben, aiseite tita nakwen kisere jiehti.

15 Ye abko, nire nire nena ūnān tōdekabtā Jesubti abko kākwe tōbikadre ja kwrere jōkrā tibe. Akwa kukwe mda tārā, btā mun ruāre űan tā tōbike ti kwere ne ngwane, tōbikadre űo abko Ngōbōkwe mikadi gare munye arato. **16** Akwa nikwe nūnandre űo Ngōbō ngwārekri nena gare nie, ye kwrere nikwe nūnandre.

17 Ti mrākātre, nikwe nūnandre űo abko erere tikwe nūnamba mun okwābti, ye kwrere mun jōkrā kākwe nūna. Erere arato, nunkwe nūnabare űo mun

okwäbti, ye kwrere ni mda mda tä nüne ya abko munkwe mika ñäräre kuin abko erere munkwe nüna arato. **18** Tita niere kore, ñobtä ñan angwane ni ruäre abko ñan tä nüne kore. Ye mdenbtä tikwe blitabarera bäre bäre munbe akwa, müare kwärä ti tö nieita bobuta munye abko krörö: Kristo krütani krusobtä ni kräke abko nire nire käta mike ngwarbe jae ni jökrä okwäbti, **19** yebtä abko Ngöbökwe gadikä jökrä amne, jändrän nuenta käi ngwianre nuäre jabtä kwetre, aibe jiebtä tä nakwen. Erere arato, kukwe kämekäme nuenta kwetre abtä rabadre ja gaire kwrere akwa, abkobti jata nebe ruen bäri ütiäte krikri ietre. Jändrän kä nebtä aibehtä tätre töbiké. **20** Akwa ni abko kä käinbti bkänkä, aisete ni kä käinbti bkänkä kākwe nūnandre ño, ye kwrere nikwe nūnandre amne, ni Dänkien Jesukristo ni Diantarikä tä kä käinbti jatadita abko ngiabiata ngäbti nikwe. **21** Angwane ni ngrabare ngwarbe ne abko niarakwe kwitadi kuin bä nuäre niara ngrabare kwrere. Ye abko nita ngibiare amne, Jesukristo di kri jändrän jökrä mikakäre ja ngoto täni ye kākwe ni ngrabare kwitadi jökrä kore ja di kribti. **4** **1** Ne aisete ti mräkätre, munkwe nūnanka dite ni Dänkienbtä abko tita niere munye. Mun tare kri tikwe. Ti tö ja tuaita kri munbe amne, mun abko tä sribi ütiä kwrere tikwe, ye abko käta kä mike nuäre kri tibtä ti mräkätre.

Pablota kukwe ükete Evodia amne Sintique kräke

2 Angwane Evodia amne Sintique abko kākwe ja mākāta ni ja mräkäre kwrere ni Dänkien käbti abko ti tö ribei kisere ietre. **3** Amne ma sribi muko tikwe abko kākwe ni ngwai nibu ye die mika ja māketa abko tita ribere mae, ñobtä ñan angwane nun nämane sribire Clementebe amne sribikä mda mda nämane sribire tibe arato angwane, ti ngwai nibu ye kākwe sribibare kri gwaire nunbe kukwe kuin Jesubtä ye mikakäre gare, aisete makwe die mika, ie ti tö. Mun abko kākwe nūnandi kärekäre kä käinbti, ye erere mun käi nena tikani jökrä täräbtä Ngöbökwe.

Pablota ni jökrä kite nüne bäri Ngöbö kräke

4 Ti mräkätre, käre munkwe ni Dänkien käi ngwian bäri nuäre jabtä. Käre munkwe käi ngwian bäri nuäre jabtä tita niere mda munye. **5** Mun abko moto jame ni mda mdakrä, ye rüka gare ni jökräye munbtä. Ni Dänkien nükerate ja ken, **6** aisete munkwe ñan töbika ngwarbe dikaro, akwa munkwe blita Ngöböbe jakrä amne, kukwe jökrä mike gare ie munkwe amne, ja di käre kwärä munkwe kuin nie Ngöböye arato. **7** Munkwe nuendre kore angwane, Ngöbö-kwe kä jame jakwe mikadi mun motobtä. Kä jame Ngöbö-kwe abko ñan rükadre gare jire ni kä nebtäye. Kä jame biandi

Ngöbö-kwe munye, ye kākwe mun moto amne mun töi ngibia-dibti kuin Kristo Jesu köböire, munkwe ñan töbikadre dikaro ugwarbe abkokäre.

8 Ti tö kukwe niei mrä munye ti mräkätre abko krörö: Kukwe era amne kukwe ütiäte, yebtä munkwe töbika. Erere arato, kukwe kuin amne dre abko deme Ngöbö ngwärekre, yebtä munkwe töbika. Amne kukwe mden bä nuäre nuäre amne kukwe mden tuen kuinkuin, yebtä munkwe töbika. Erere arato, jändrän jökrä kuinkuin amne jändrän kuin kä ngwiankrä nuäre jabtä Ngöbö ngwärekre, yebtä munkwe töbika. **9** Angwane tikwe kukwe diriba ño munye, tikwe mun töi dianba ño ño amne munkwe ti kukwei nuaba blite ño ño amne munkwe ti tuaba dre dre nuene, ye kwrere munkwe nuen janknu. Tita jändrän nuemna munye, ne kwrere munkwe nuendre ne ngwane, Ngöbö moto jame ye tädi käre munbe.

Jändrän juani Pablo die mikakrä, btä Pablota kuin niere

10 Tita ti Dänkien käi ngwen bäri nuäre jabtä, ñobtä ñan angwane ti nukani töreta munye, kākwe ti die mikaninta. Ne abko ñan ti käikwitaninkä jabtä munkwe abko tita niere akwa, kä raire munkwe ngwian juandre nireye tikrä ñan namani nuke gare munye, aisete mun nämane ti die mike ñakare, akwa mtare munkwe ti die mikaninta.

11 Tita kukwe niere kore munye, ye abko ngwian amne jändrän ñakare tikwe, abtä tita niere kore akwa, ti abko kwe jändrän ño ño tädrera abko rabadre dbe tikrä abko garera tie. **12** Nūna gare bobre tie amne nūna gare jändrän kabrebe tie. Arato, nūnandre ño erere, kräke tita biare, ne abko garera tie, aisete ti tädre trine ya, ti tädre mröi ya abko btä tita töbika ñakare dikaro akwa, käta neme nuäre tibtä. Erere arato, jändrän tärä kabre tie ya, ñakare ya, yebtä tita töbiké ñakare dikaro, akwa käta neme nuäre tibtä. **13** Kristo ti die mikaka, köböire ti raba jändrän jökrä nuene.

14 Akwa munkwe ti die mikani ja tare nika kanti nete, kākwe ngwian juani ti die mikakäre, ye abko bäri kuin ruen tie. **15** Ti nämä Macedonia munbe, bti tikwe kä mikateba, kä rikaba kukwe kuin Jesubtä mike gare kä mdate angwane, mun Filipobo kākwe tödekani krire Jesubti, akwa nitre gätäkä Jesu käbti kä Macedoniate, ye ngätäite mun aibe kākwe ti die mikaba. **16** Mdakäre abko, ti nämä juta Tesalónicate angwane, mun aibe kākwe ngwian juanba bäre bäre ti die mikakäre. **17** Ne abko ñan munkwe jändrän juandre bäri ngwarbe mda tikrä abko tita niere akwa, mun rabadre jändrän bkäne bäri mda Ngöbö ngwärekre abko ie ti tö, käta niere kore munye. **18** Ngwian amne jändrän jökrä bianta tie munkwe abko tikwe

kani ngäbti, aisete jändrän tärä täte tikwe mtare. Mdakäre abko, munkwe ngwian biani Epafrodito ye ngwandre tikrä abko niara nükanı ngwena tie amne, jändrän rä bäri kabre tikwe mda. Ne aisete munkwe ngwian juani tikrä, ye abko namani kuin Ngöbökrä amne, jändrän rä bane bianta Ngöbökrä nıtre israelıtakwe abko käi namani nuäre Ngöböbtä, abko erere käi namani nuäre Ngöböbtä käre ngäbti arato. **19** Ye abko, Kristo Jesu di kri jändrän jökrä bkäne, ye köböire jändrän ñakare munkwe abko Ngöbö tikwe käkwe biandi munye. **20** Amne Ngöbö ni Rün nikwe

aibe raba käikitaninkä kärekäre. Ne abko raba bare kore. Amen.

21 Mräkäre ti mräkätre, nıtre nünanka deme deme Ngöbökwē tā juta Filipote, ie munkwe köbö ngwiantari tikrä amne, ti mräkätre tödekaka Jesubti tā tibe nete käta köbö kuin juen ja mräkätre yete kräke arato.

22 Erere arato, nıtre deme deme Ngöbökwē tā nete käta köbö kuin juen mun jökrä kräke akwa, jä mräkätre sribikä emperador romanobokwe abko bäri tā köbö kuin juen munkrä.

23 Ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Abko kore se. Amen. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Nıtre Colosabokrä Colosenses

Pablo käkwe tärä ne tikani angwane, niara nämane ngıte kä teri juta Romate kukwe kuin Jesubtı dirı dokwäre. Ne nakaninkä ño abko tā tikani Hechos 28.14-31 yebtı. Pablo ara käkwe kukwe kuin Jesubtı dirıbare ñakare juta Colosa yete. Ni itı kädian nämane Epafras käkwe mikani gare ietre. Abtı Pablo nämane ngıte kä teri juta Romate angwane, Epafras nikani basare ie, ye angwane kukwe kri Colosa kántı, niebare kwe ie.

Pablokwe tärä ne tikani rükäre Ngöbö kukwei kuin Jesubtı ye dokwäre, ñobtı ñan angwane ni ruäre juta Colosa yete kä namani kukwe dirıre blo Jesukristobtı abko Epafras käkwe niebare ie. Ngöbökwē jändrän jökrä dätebare ñakare Jesukristo köböire abko nıtre dirıkä blo nämane niere. Erere arato, Ngöbö ñan nämane nüne täte jökrä Jesukristobtı abko nıtre dirıkä blo nämane niere. Ye kwrere abko nıtre dirıkä blo nämane Jesukristo bä mike ütiäte ñakare. Jesukristo täte abko nıtre tödekaka Jesubtı käkwe kukwe ütiäte nıtre israelıtakrä ye mikadre ütiäte jae abko dirıkätre blo nämane niere.

Kukwe ye dokwäre Pablokwe tärä ne tikani. Ngöbökwē Jesukristo mikani ni jökrä amne jändrän jökrä btı ta, aisete niara aibe di tärä ni dıantarıkrä täte jökrä abko Pablokwe niebare. Erere arato, kukwe dirıbare ni kä nebtäkwe, ye abko ngwarbe amne di ñakare jire chi ni dıantarıkrä, niebare kwe ietre. Mdakäre abko, nikwe nünandre ño Ngöbö ngwärekrı, yebtı Pablokwe dirıbare arato.

Pablota köbö ngwentari

1 1-2 Ti Pablo käta tärä ne tike. Ngöbö tö namani ti mikai Jesukristo kukwei ngwianka abko erere tita sribire kräke. Ti ne mden käta köbö kuin juen ti mräkä Timoteo ben gwaire mun nünanka juta Colosate ye kräke. Mun abko juta deme Ngöbökwē amne mun ti mräkätre tā

nüne era metre Kristokrä. Ngöbö ni Rün nikwe raba ja moto mike kuin munkrä amne mun raba nüne jame niara diebti, ie ti tö.

3 Nunta blite Ngöbö ni Dänkien Jesukristo Rün yebe angwane, käre nunta kuin niere munbtä Ngöböye, **4** ñobtı ñan angwane munta tödeke Kristo Jesubtı amne, juta deme Ngöbökwē abko munta tarere jökrä

arato, ye abko nunkwe kukwe nuaba, abtä nunta kuin niere Ngöböye. **5** Munta nüne kore, ñobtä ñan angwane kukwe kuin era metre Jesukristobtä diribare munye abko munkwe kukwei nuani angwane, jändrän kuin-kuin nämane ükani kä käinbti mun kräke, ye abko nükani gare munye abkobti munta tödeke, käta nüne kore.

6 Kukwe kuin Jesukristobtä, yebti bäri ni kwati tä tödeke kä jökräbti temen. Ye kwrere arato kukwe kuin Jesukristobtä, ye munkwe kukwei nuani mun kanti yete angwane, ni kwati käkwe tödekani Jesubti amne Ngöböta ja moto mike kuin era metre ni kräke, ye nükani gare munye. **7** Kukwe kuin Jesukristobtä ye abko nun mräkä Epaf-ras tare nunkwe käkwe diribare munye. Epaf-ras ye abko sribi muko nunkwe. Niara abra sribi-kä era metre Kristokwe abko tä sribire munbe yete. **8** Epaf-ras ye mden abko rükaba kukwe ngwena nunye abko köböire munta ja tarere ño kwärikwäri Ngöbö Üai köböire abko nunkwe gaba.

9 Nunkwe kukwe gaba kore munbtä, ye näire mentokwäre käre nunta blite Ngöböbe munkrä, Ngöbö tö dreye munkrä, ye erere mikadre gare täte jökrä kwe munye abko tita ribere ie. Jändrän jökrä Ngöbökwé, yebtä mun mikadre töbtä kwe amne mun rabadre töi ngitiekä kuin Ngöbö Üai köböire abko tita ribere munkrä Ngöböye.

10 Amne munkwe nüandre kuin metre ni Dänkien mikakäre ütiäte ni jökrä ngwärekre amne, käre jändrän tuen kuin-kuin ni Dänkienye abko erere mun rabadre nuene niara moto mikakäre nuäre abko krörö: Mun rabadre sribi kuinkuin nuene kabre amne Ngöbö rükadre gare ño metre, yebtä mun rabadre töi ngitiekä bäri, ie ti tö, käta kukwe ribere kore Ngöböye. **11-12** Erere arato, Ngöbö di kri bä nuäre, yebti Ngöbö-kwe mun mikadre dite kri, munkwe ja tare nikadre angwane, mun rabadre nünenkä dite jabtä bätärekä abkokäre. Erere arato, kä tädre bäri nuäre munbtä, käkwe kuin niedre ni Rün Ngöböye, abkokäre ja di kri bä nuäre, yebti Ngöbökwé mun mikadre bäri dite nünakäre kore niarakrä abko tita ribere ie munkrä. Juta deme Ngöbökwé, kräke Ngöböta jändrän kuinkuin ngibiare kä käinbti, ye abko biandi kwe munye arato, abkokäre mun mikanina juto biare kwe jändrän ye kaen ngäbti kä trä ngwente kä käinbti juta deme Ngöbökwé ben gwaire. **13** Ni nämane nüne kä ikote Satana ngoto täni, akwa ye ngäniene Ngöbökwé ni dianintari amne Kristo niara Odei tare kri kwe, ye ie ni mikani gare kwe. Mtare niara Odeita gobrane nibti. **14** Ngöbö Odei ye köböire abko Ngöbökwé ni kökanintari-ta, käkwe kukwe kämekäme btä ni nämane ngite ye dianinkä jökrä nibtä mento.

Kristo abko bäri ütiäte jändrän jökrä bti ta

15 Ngöbö abko tuen ñakare, akwa Kristo abko ja kwrere Ngöböbe amne nü nabare kä nebtä kwe angwane nikwe tuani. Kristo abko Ngöbö Odei mubai amne jändrän jökrä date ngämi, känenkri Kristo nämänena. Niara abko Ngöbö Odei mubai amne jändrän jökrä Ngöbökwé abko niara kräke. **16** Niara köböire Ngöbökwé jändrän jökrä käinta amne tementa datebare. Amne jändrän tuen nie amne jändrän tuen ñakare nie abko datebare kwe niara köböire. Erere arato, üai jökrä tä dänkiene käta gobrane ja di kribti abko Ngöbökwé datebare niara köböire arato. Jändrän jökrä namani datebare kore niara köböire amne niara kräke arato. **17** Jändrän jökrä date ngämi, känenkri Kristo nämänena amne niara diebti jändrän jökrä tä neketaninte amne ñan tä niken ngwarbe.

18 Mdakäre abko, ni jökrä tödekaka Kristobti abko Kristo ngrabare kwrere amne Kristo abko tä niaratre dokwäre. Erere arato, Kristo abko nämänena kena amne, ni krütanikrütani ye ngätäite niara ara nükaninta nire käne, niara rabadre bäri käne jändrän jökrä amne ni jökrä bti ta abkokäre. **19** Kä namani nuäre Ngöböbtä nünakäre täte jökrä Kristobtä **20** amne Kristo köböire abko Ngöbökwé jändrän jökrä kä temenbtä amne kä käinbti käräbare ja maketa jabe. Ye abko

Kristo krütani krusobtä angwane, däräe nimianinte, ye köböire Ngöbö moto namaninta jäme ni kräke, käkwe ja mäkäninta nibe.

21 Angwane mun abko nämane mente Ngöböye amne mun töi nämane ja rüere Ngöböbe, ñobtä ñan angwane mun nämane kukwe kämekäme nuene Ngöbö rüere. **22** Akwa Kristo käkwe ja tare nikani, krütani era metre krusobtä angwane namani ngwäkäre, ye köböire abko Ngöbökwé ja mäkäninta munbe, mun mikakäre deme, käme ñakare amne ngite ñakare ja ngwärekre. **23** Akwa munkwe nüandre kore Ngöbökrä, abkokäre munta tödeke kwatibe, yebtä munkwe nü nanka dite jabtä. Kukwe kuin Jesukristobtä, ye köböire Ngöbökwé jändrän kuin köböi mikani nie, yebtä mun ñan rika bätärekä bätärekä mento. Kukwe kuin Jesukristobtä ye mden abko munkwe kukwei nuani amne diribarera ni kwatiye kä jökräbti temen amne ti Pablo ne abko Ngöbökwé mikani kukwe kuin dirikä siba.

Pablota sribire ño

24 Mdakäre abko, kukwe kuin Jesubtä tikwe mikaba gare munye abko dokwäre tita ja tare nike munkrä mtare, ye abko käi nuäre kri tibtä. Ye abko, nitre gätäkä Jesu käbti abko Kristo ngrabare kwrere, ye kräke ja tare nika Kristokwe rabadre bare täte ti ngrabare nebti, ie Kristo tö namani. **25** Nitre tödekaka Kristobti, ye kräke Ngöbökwé ti mikani

sribikā amne Ngöbökwe sribi mikani ti kisete, ye abko ti rika-dre Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye mike gare täte jökrä munye, abkokäre sribi ye biani kwe tie. **26** Ni kwati kākwe nūnabare ja tāritāri kira abti kā nūke mtare abko okwā bare kukwe kuin ne nāmane ūkani kaibe tiebe Ngöbökwe, akwa mtare juta deme Ngöbökwe, ye ie Ngöbökwe kukwe tiebe ye mikanina gare. **27** Amne juta deme Ngöbökwe nitre űakare israelitare ngātāite, ie Ngöbökwe jāndrān kuin bā nuāre ūtiāte kri mikani gare. Kristo tā nūne munbtā mtare, ye mden abko nāmane ūkani tiebe Ngöbökwe kira, akwa mtare tā nūne munbtā, ye köböire abko mun nāin nūne kā nuārete Ngöbö kanti, ye abko gare nie.

28 Ne aisete nunta niken mdente erere, kanti nunta kukwe kuin Kristobtä mike gare ni jökrāye. Erere arato, nun namani töbtā Ngöbö köböire, yebtä nunta mātrāre ni jökrābtā amne nunta dirire ietre, ye köböire abko nun rikadre ni jökrā ngwena nebe Ngöbö ngwārekri ūnān täte jökrā Kristo köböire. **29** Ye rabadre bare, abkokäre Kristo diebti tita sribire krübāte. Kristo di kri ye abko tā ti die mike sribi ne nuene.

2 1 Ye abko, mun krāke tita sribire tare krübāte abti tita naente amne ja mrākātre nūnanka kānime juta Laodiceate amne ja mrākā mda mda ie ti gare űakare metre abko krāke tita sribire tare kri kore abko rabadre

gare munye, abkokäre tita niere. **2** Tita sribire kore, ye köböire abko ja rabadre ruen dite mun jökrāye amne mun tōi rabadre kwatibe ja tarere kwārikwāri, ye köböire abko kukwe Kristobtä nāmane tiebe kaibe Ngöbökwe, ye abko rükadre gare metre täte jökrā munye, mun rabadre tödeke metre niarabti, abkokäre tita sribire kore munkrā. **3** Kukwe ūtiāte kri amne kukwe töbtā amne kukwe ja töikrā, ye abko tā jökrā Kristokwe abko kwandi nie. **4** Amne ni mda mda jatadre mun kanti blite nuāre nuāre kukwe mdabtā, ye kākwe űan mun ngökadre, abkokäre tita kukwe niere kore Kristobtä munye. **5** Ti abko tā űakare ketetibe munbe yete bkānā, akwa ti tōi tā ketetibe munbe amne, nūnandre űo Kristo krāke abko erere munta nūne era metre amne, munta nūnenkā dite jabtā, kätä tödeke kwatibe Kristobti, ye abko kái nuāre kri tibtä.

Kukwe ūkaninte ja mikakrā metre Ngöbö ngwārekri abko nikwe űan mikadre täte

6 Ne aisete munkwe Jesukristo kani ngābti űo ja Dānkiene, ye kwrere munkwe nūna jan-knu ketetibe ben. **7** Amne kri ngātri tā niken mente dobote nguse kätä kri mike dite, ye kwrere munkwe ja tōi mika kwatibe Kristobtä. Erere arato, ju mikata angwane, ūrā nökata mente nguse abko kwe juta nebe dite, ye kwrere munkwe nūna ketetibe Kristobe

tödekakäre kwatibe niarabti. Ngöbö Kukwei diribare űo űo munye abko erere munkwe mika täte. Angwane munkwe kuin nie kärekaräre Ngöböye.

8 Mdakäre abko, munkwe mokre jabtā, űobtä űan angwane ni ruāre tā nāin kukwe ngwarbe dirire. Kukwe mikanintbe ngwarbe kira abko tätre dirire amne, kukwe ye tā kite ūai kāme di kri kätä gobrane kā nebtā yekri abko tätre dirire mun ngökakäre, aisete munkwe űan ja ngwian nain ietre, **9** űobtä űan angwane Kristo jatani nūne ni kwrere amne ngrabare tā abko btā Ngöbö ara jire tā nūne täte jökrā. **10** Munta ketetibe gwaire Kristobe, aisete jāndrān jökrā Ngöbö-kwe tā munkwe amne munta jāndrān jökrā Ngöbö-kwe mdei nike űakare jire chi. Kristo abko tā ūai kāme di krikri dānkiene amne tā angeletre di krikri dānkiene arato. **11** Mdakäre abko, űārākrā mikata ngābākre kwatabtä angwane, ngābākre kwata diankata btā, ye kwrere arato munkwe tödekani Kristobti angwane, mun namani mikani ketetibe ben. Ye ngwane Kristo köböire kukwe kāmekāme mdei nāmane munye, ye abko dianinkā mento kwe munbtā. **12** Erere arato, mun ngökani űöte Jesu kābti angwane, mun namani doboi mikani ketetibe gwaire Kristobe bā mikata, akwa Ngöbö-kwe Kristo mikaninta nire ja di kribti, yebti munkwe tödekani angwane, Ngöbö-kwe mun mikaninta nire Kristobe gwaire arato.

13 Ye abko, kāne mun nāmane kukwe nuene kāmekāme Ngöbö rüere amne, kukwe kāmekāme mdei munye, ye Ngöbö ngāmi denkā mento munbtā angwane, mun nāmane ni ngwākäre kwrere Ngöbö ngwārekri. Akwa mtare Ngöbö-kwe mun mikani-nante nire Kristo ben gwaire, kākwe mun ngite dianinkā jökrā mento munbtā. **14** Ye abko, ni nāmane nūne Ngöbö rüere, abtä kukwe nāmane ūkaninte ni rüere, kā nāmane ni ngite Ngöbö ngwārekri niere, ye abko Ngöbö-kwe metani krusobtä kāin Kristo ben gwaire. Ye mden kisete Kristo krütani angwane, kukwe nāmane ni ngite niere, ye Ngöbö-kwe juani ngwarbe Kristo ben gwaire, aisete namani ūtiāte űakare mda. **15** Erere arato, ūai kāmekāme dite krikri bti nāmane gobrane, ye abko Ngöbö-kwe di dianinkā jökrā kān. Kristo köböire Ngöbö-kwe ūai kāme ye mikani ngwarbe ni jökrā ngwārekri. Abti ni rükā dānkien kätä rüeganaine rübtā, kätä niken ni mda mda ngwena ngite ni jökrā ngwārekri, ye kwrere jire Kristo kākwe ūai kāme ganainbare kwārābe, ye abko mikani gare ni jökrāye, kā nikani ngwena ngite ni jökrā ngwārekri.

16 Ne mden kisete, munta mrö űo űo kwete amne munta tomna űo űo űaen, yebtä ni mda mdakwe űākādre mun rüere abko, ie munkwe űan olo ketate. Erere arato, bieta Ngöbö mikakrā ūtiāte abko köböi, sō mrāre nindrini köböi amne köbö

jadükakrä, ye munta mike ütiäte ñakare jae, yebtä ni mda mda-kwe ñäkädre mun rüere abko, ie munkwe ñan olo ketate,

17 ñobtä ñan angwane Ngöbö-kwe kukwe kuin nuendi Kristo köböire abko jändrän ye nämane bä mike jirekåbe, akwa kukwe era metre Ngöbökwé, ye abko Kristo jatani ngwena ni kråke, kåta bien nie. **18** Ngöböta jändrän kuin ngibiare munkrä gare-ra munye, akwa ni ja bä mikaka bobre jatadre niere munye: Mun ñakare ütiäte rabakåre jändrän ye bkåne, niedre kwe munye, ye ngwane munkwe ñan ja olo keta-te jire chi ie. Ni ja mikaka bobre ye kåta angeletre mike ütiäte jae Ngöbö tåte arato. Erere arato, Ngöböta jändrän mike tuare köböire kwrere ietre tä niere, akwa niaratre ñan tä nüne Ngöbö Üai Deme köböire, aiseté töi-ta kukwe ngwarbebtå, abti jata nebe ruen ütiäte krikri ietre.

19 Munkwe ñan ja olo ketadrete ietre, ñobtä ñan angwane nitre tödekaka Kristobti abko tä Kristo ngrabare kiakia kwrere amne Kristo abko tä ni dokwå kwrere abko btå nitre ye tä nekete ñakare mda. Akwa ni kiakia ngrabare tä ketetibe jökrå, ye kwrere ni rabadre nemenkå Kristobtä amne, ni rabadre niren Kristo köböire, ie Ngöbö tö, ye kwrere ni ye tä nekete ñakare mda Kristobtä, aiseté munkwe ñan kukwei mika ütiäte.

20 Munkwe tödekani Kristobti angwane, ni krütani kwrere mun namani ketetibe ben, aiseté üai

kåme tä gobrane kå nebtå, ye abko ñan nena mun dånkiene mda, se ñobtä abko nitre tödekaka ñakare Jesubti kwrere jire mun tä nüne amne kukwe ükante ngwarbe abko mun tä mike ja dånkiene abko krörö:

21 Munkwe ñan kise mika jändrän sebtå” amne “Munkwe ñan jändrän se kweta” amne “Munkwe ñan jändrän se dian kisete” abko ni mdata nuemna munye angwane, munta kukwei mike ütiäte. **22** Akwa kukwe ükaninte nuendre kore amne jändrän kwetata kore, ye abko näin jökrå ta, ñobtä ñan angwane ni kå nebtå kåkwé kukwe ye ükaninte nuendre abko erere dirita, aiseté näin jökrå ta amne, ñan rabadre ütiäte mda. **23** Akwa kukwe ükaninte nuendre ni kå nebtåkwé, ye abko tuen töbtå kri bkånå, ñobtä ñan angwane nikwe nünandre metre Ngöbökrå abko tä niere. Erere arato, nikwe bikadre bobre amne nikwe ja kwata mikadre ja tare nike abko dirita kwetre, akwa ye köböire ni ñan raba kukwe kåme mdei juentari mento jabtå.

Kukweta ükaninte nünankrä deme

3 **1** Mdakåre abko, Ngöbökwé mun mikaninante nire Kristobte gwaire, aiseté kå bårü ütiäte kå kånbtü, kåntü Kristo tä tåkånintbe Ngöbö küde ruenkri, ye kåntü jändrän bårü ütiäte tä munkrä, yebtä munkwe ja töi mika kwatibe kåre. **2** Mdakåre abko, jändrän kåme kå nebtå, ye

jiebtü munkwe ñan ja töi mika mda, akwa jändrän kuin tä kå kånbtü Kristo kåntü, yebtä munkwe ja töi mika kwatibe, **3** ñobtä ñan angwane mun krütani ketetibe gwaire Kristobte amne munkwe nünandi kårekåre Kristobte, ye abko Ngöböta ngibiare munkrä. **4** Kristo abko mun mikaka nüne kårekåre Ngöböbe amne niara jatadita angwane, bä rabadi nuåre, ye kwrere mun bä rabadi nuåre arato niarabe gwaire.

5 Ne aiseté kukwe kåmekåme mdei tä munye, ye kite jökrå temen munkwe abko krörö: munkwe ñan ja mika gure bati bati ni mda mdabe amne, mun merire brare kåkwé ñan kukwe nuen kåmekåme jabtå kwårikwåri. Mun tö rabai bårü ni mda mike jabe, ye munkwe kita temen. Erere arato, kukwe kåmekåme tä mun töibtå amne mdeita nebe krübåte munye, ye munkwe kita temen amne munkwe ñan jändrän jökrå ribe kabre krübåte jae, ñobtä ñan angwane ni tö jändränye kabre kore abko kåta jändrän ye mike ngöböre jae Ngöbö tåte aiseté. **6** Angwane ni kwati tä ja mika ngite kore, ye dokwåre Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen kri krübåte. **7** Mun ngåmi tödeke Jesubti, kånenkri mun nämane nüne kore angwane, mun nämane ja kite kukwe kåmekåme ye nuene jökrå arato. **8** Akwa mtare kukwe krörökrörö kite jökrå temen munkwe: mun moto romon, mun mätå ni mda-btä amne kukwe mikatbe

kåmekåme ni mda mda rüere amne mun ñåke ngwarbe diån diån ni mda mdabtå amne, mun ñåke diån diån ye kite jökrå temen munkwe. **9** Erere arato, munkwe ñan ja ngöka kwårikwåri, ñobtä ñan angwane mun nämane nüne ño kåne angwane, mun nämane dre dre nuene, ye abko munkwe kitanina jökrå temen **10** amne dån btin kita jabtå, ye kwrere jire mun nena ni btin kwrere. Köbö kwåtire-kwåtire Ngöbö mun dætekå kite-ra mun kwite bårü ja kwrere, ye köböire abko Ngöbö rükadre gare bårü kuin munye. **11** Ye mden kisete, Ngöbö ngwårekri ni ñakare israelitare ya o ni israelitare, ye abko ñakare ütiäte mda. Erere arato, ni fåråkrå mikani kwatabtä nitre israelitata nuene ye kwrere ya o ñakare ya, ye ütiäte ñakare mda Ngöbö ngwårekri rabakåre dianintari. Erere arato, ni menteni ya, ni kåme töi ñakare ya, ni klåbore ya, ñakare ya, ye abko ñakare ütiäte mda Ngöbö ngwårekri, akwa Kristo abko aibe ütiäte jändrän jökrå bti ta amne niarata nüne nibtä aibe ütiäte.

12 Ngöbö kåkwé mun dianinkå jenena jakrå amne mun abko deme amne Ngöböta mun tare, aiseté munkwe nuna krörö: munkwe ni mda mda ngwian ruen bobre jae, munkwe ja moto mika kuin ni mda mdakrå amne, munkwe bika tidrå ni mda mdabtå. Erere arato, munkwe ja moto mika jåme amne munkwe jändrän jökrå ngibia

bätärekä ja täritäri. **13** Erere arato, ni mda mda tä kukwe nuene mun rüere ne ngwane, munkwe ñan ja ngie mika amne, kukwe tärä ja rüere kwärikwäri munkwe ne ngwane, munkwe kukwe ye dian jabtä ta kwärikwäri. Ye abko, ni Dänkien kākwe mun ngite diani munbti ta, ye kwrere munkwe nuen jakrä kwärikwäri arato. **14** Akwa jändrän jökrä kuin, ne bti ta abko munkwe ja tare kwärikwäri, ye köböire abko munkwe ja mākādi era metre jabe kwärikwäri.

15 Mdakäre abko, mun jökrä abko tä ketetibe Kristo ngrabare kiakia kwrere amne, Ngöbökwē mun kārābare jakrä nūnakäre jāme jabe kwärikwäri, aise te kāk Kristokwe, ye ie munkwe kāk bian gobrane jabtä. Erere arato, jändrän jökräbtä munkwe kuin nie Ngöböye. **16** Erere arato, Ngöbökwē mun mikani töbtä, yebti munta dirire jae kwärikwäri amne munta mätäre jabtä kwärikwäri arato angwane, Kristo kukwei kuin, yebtä munkwe töbika käre käre. Erere arato, munkwe Ngöbö kāk ngwian nuäre jabtä, kākwe salmos, himno nie käre Ngöböye amne, ka mda mda Ngöbö kāk kitakakrä, ye munkwe nie Ngöböye arato angwane, Kristo kukwei kuin, yebtä munkwe töbika käre käre. **17** Angwane munkwe jändrän nuen ya o munkwe blita ya, akwa munkwe nuen jökrä ni Dänkien Jesu kābti, kākwe kuin nie Ngöbö ni

Rün nikweye ni Dänkien Jesu köböire.

Nünandre ño ja gwiriete

18 Mdakäre abko, mun merire gure gure kākwe ni brare munkwe ye kukwei mika ütiäte jae, kukwe mikakäre täte, ni tödekaka ni Dänkien Jesubti kākwe nuendre ye kwrere. **19** Erere arato, mun brare gure gure abko kākwe meri munkwe ye tare amne, munkwe ñan mika ene ja kisete amne munkwe ñan bātā ngwian btä.

20 Ngäbäkre, mun abko kākwe mun rün btä mun meye kukwei mika täte jändrän jökräbtä, ñobtä ñan angwane ye abko kākwe nebe nuäre ni Dänkienbtä. **21** Amne mun ngäbäkre rünre abko kākwe ñan ngra ngra ngäbäkrebti, niaratre moto mikakäre ulire dikaro.

22 Mun klabore abko kākwe mun bkänkä kāk nebtä kukwei mika täte sribi jökräbtä, akwa ñan mun bkänkä okwäbti aibe munkwe sribi nuendre kuin niara moto mikakäre nuäre, akwa munkwe sribi jire jökrä nuen kuin ja moto kuinbti mun Dänkien Jesu mikakäre ütiäte jae. **23** Mdakäre abko, munkwe dre dre nuen, ere munkwe nuen kuin ja di ngöi jökrä amne, ñan munta sribire ni kāk nebtä kräke, akwa munta sribire ni Dänkien Jesu ara jire kräke abko munkwe nütü kākwe sribi kore, **24** ñobtä ñan angwane munkwe sribi nuendre kuin, ye ütiäre abko ni Dänkien kākwe jändrän kuin kāk kāknbti biandi

munye abko gare munye. Ye abko, Kristo mun Dänkien era metre ara kräke munta sribire, aise te munkwe sribi nuen kuin. **25** Akwa nire nire kāk kukwe nuene ni mda rüere, ye dokwäre abko Ngöbökwē mikadi ja ngie nuen, ñobtä ñan angwane Ngöbö abko tä kukwe ükete ja kwrere ni jökrä kräke.

4 **1** Amne mun ni klabore bkänkä, mun ye abko Bkänkä tärä kāk kāknbti arato abko mun Dänkien Jesukristo, ye abko munkwe ngwian töre jae, kākwe ni klabore munkwe mika sribire kuin era metre jakrä amne munkwe ñan mika ene jae.

Blitadre käre käre Ngöböbe

2 Mdakäre abko, munkwe ja töi mika kwatibe blitakäre käre käre Ngöböbe amne drebtä munkwe blitadre Ngöböbe, yebtä munkwe mokre jabtä, kākwe kuin nie Ngöböye. **3** Angwane kukwe nämāne ükani kaibe tiebe Ngöbökwē Kristobtä, ye abko tita mike gare, abtä tita ngite kāk teri mta-re. Kukwe ye abko tikwe mikadre gare bäri ni mda mdaye, abkokäre ni Dänkien kākwe kāk biandre nunye, yebtä munkwe blita Ngöböbe nunkrä. **4** Erere arato, kukwe kuin Kristobtä, ye tikwe mikadre gare ni mda mdaye angwane, rükadre gare kuin metre ietre abko erere tikwe mikadre gare, yebtä munkwe blita Ngöböbe tikrä. **5** Angwane nitre tödekaka ñakare Kristobti, ye okwäbti

munkwe nūna töbtä amne, kāk tädre munye blitakrä bentre Kristobtä angwane, munkwe blita btä amne, munkwe ñan kāk juan ngwarbe ta. **6** Erere arato, käre munkwe blita ja moto jämenbti ni mda mdabe amne mun kukwei rabadi mate nuäre ni mda mda olote, ni mda mda kwe kukwe ngwiandretari ño ño munye Ngöböbtä, ye munkwe kukwe kadre ngäbti ño rabadre gare munye abkokäre.

Pablota köbö kuin juen

7 Mdakäre abko, ni mräkä Tiquico tare kri nikwe. Niarakwe ti die mikani kri krübāte amne tä sribire gwaire tibe ni Dänkien Jesu kräke. Niara näin nebe mun kāknti yete angwane, dre dre tä nakenkä tibtä nete abko niedi jökrä kwe munye. **8** Amne nunta ño nete abko niedre kwe munye amne, kāk mikadre nuäre kwe munbtä, abkokäre tita juen. **9** Amne Onésimo näin siba Tiquicobe nebe mun kāknti yete. Onésimo ne abko tare kri munkwe amne ni raba tödeke niarabti. Mdakäre abko, niara mun mräkä Colosabo yete arato abko näin siba. Dre dre tä nakenkä nete abko niedi jökrä kwetre munye.

10 Amne ti kukwe muko Aristarco tä ngite siba tibe kāk teri nete abko kāk köbö kuin juen munkrä. Erere arato, Bernabé etbakrä Marcos abko kāk köbö kuin juen munkrä. Marcos ne rika nebe mun kāknti angwane, dre dre nuendre kräke abkobtä

blitabarera munbe, aisete nane Marcos rika nebe basare mun kanti yete angwane, munkwe ka ngäbti kuin. **11** Erere arato, ni iti kädianta Jesu abko ara kädianta Justo arato abko käta köbö kuin juen munye. Nitre tä sribire tibe gwaire kä gobrankrä ni Dänkien ye kräke, ngätäite nitre ne aibe abko israelitare. Niaratre ne abko käta kä mike nuäre kri tibtä nete. **12** Amne Epafra sribikä Kristo Jesukrä abko käta köbö kuin juen munye arato. Epafra ne abko mun mräkä Colosabo yete amne Ngöbö tö dreye munkrä, ye erere munkwe nünandre käre amne, mun rabadre nünenkä dite era metre ni Dänkienbtä, abkokäre käre niarata blite Ngöböbe munkrä. **13** Amne Epafra abko tä sribire krübäte munkrä, ye abko tita tuen ja okwä jenbti, aisete tita kukwe era erere niere niarabtä munye, akwa ñan mun Colosabo yete aibe kräke tä sribire kore, akwa ja mräkätäre tödekaka Jesubti tä juta Laodiceate amne juta Hierápolite abko kräke tä sribire krübäte arato. **14** Amne Lucas ni kräkä bianka abko tare kri nikwe, niara ye abko käta köbö kuin juen munkrä. Erere arato, Demas käta köbö kuin juen munkrä.

15 Angwane ja mräkätäre tödekaka Jesubti tä juta Laodicea, kräke tita köbö kuin juen abko munkwe nie ietre tikrä. Erere arato, tita köbö kuin juen Ninfa-kra amne ja mräkätäre tä ja ükekrö niara juete, kräke tita köbö kuin juen abko munkwe nie ietre arato.

16 Tita tärä juen munkrä, nebtä munkwe ñäkä ünän jökrä angwane, munkwe juan nebe juta Laodiceate abko ja mräkätäre yete käkwe ñäkädre btä arato abkokäre. Erere arato, tärä tikani tikwe tä ja mräkätäre Laodiceabo kisete, ye jāraba mun kanti yete angwane, munkwe ñäkä btä arato.

17 Mdakäre abko, Arquipoye abko munkwe kukwe ne nie krörö tikrä: sribi mikani ma kisete ni Dänkienkwe, ye makwe nuen kuin täte abko munkwe nie kore ie tikrä.

18 Mräkäre abko, ti Pablo ti ne abko käta köbö kuin juen munye abko tita tike ja kise jenbti au munkrä, tita tärä ne tike rabadre gare munye abkokäre. Tita ngite mäkäninte kadenanbti nete, ye munkwe ngwian töre jae abko tita ribere munye. Ngöbökwä ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Abko kore se. Ne ngörä.